

Raport stanowi trzecią z kolei, dokonaną przez PwC ocenę szans i wyzwań rozwojowych stojących przed polskimi metropoliami. Poprzednie dwa raporty zostały przez nas przedstawione w latach 2007 i 2011, wzbudzając powszechne zainteresowanie i stanowiąc zachętę dla pogłębionej dyskusji na temat strategii rozwojowej.

Warszawa

Zakochaj się w Warszawie, ale nie ślepo

Raport o polskich
metropoliach 2015

Spis treści

Metodyka 2

---

*Wyniki badania 2015:
Warszawa na tle pozostałych polskich metropolii* 4

Warszawa

Najważniejsze wnioski i rekomendacje 11

---

1. Ludzie 13

---

2. Jakość Życia 17

---

3. Wizerunek 20

---

4. Instytucje 23

---

5. Infrastruktura 26

---

6. Finanse 29

---

7. Inwestycje 33

Wprowadzenie

Można zaryzykować twierdzenie, że miniona dekada stanowiła okres najbardziej burzliwego rozwoju polskich miast w całej ich nowoczesnej historii.

Przemianom gospodarczym i społecznym towarzyszyły radykalne zmiany w zakresie jakości życia, infrastruktury, funkcjonowania instytucji publicznych, aktywności miast jako centrów życia kulturalnego. Polskie metropolie znalazły się w awangardzie zachodzących w kraju przemian, korzystając z sukcesów transformacji gospodarczej i szans tworzonych przez procesy integracji europejskiej.

Obecny Raport stanowi trzecią z kolei, dokonaną przez PwC ocenę szans i wyzwań rozwojowych stojących przed polskimi metropoliami. Poprzednie dwa raporty zostały przedstawione w latach 2007 i 2011, wzbudzając powszechne zainteresowanie i stanowiąc zachętę dla pogłębionej dyskusji na temat strategii rozwojowej. Europa potrzebuje silnych miast i regionów, w których dobrze się żyje – to stwierdzenie, stanowiące myśl przewodnią „Karty Lipskiej” przyjętej przez Unię Europejską w roku 2007, może stanowić motto dla wszystkich tych opracowań.

Staraliśmy się w nich oszacować wielkość kapitału rozwojowego, jakim dysponują polskie miasta. Zgodnie z metodyką opracowaną przez PwC, kapitał ten rozbiliśmy na siedem składowych (nazywanych „siedmioma kapitałami” i odnoszących się do poszczególnych obszarów rozwoju), których poziom szacowaliśmy osobno, na podstawie szeregu wyselekcjonowanych wskaźników. Choć dobór wskaźników ulega pewnym zmianom, wraz ze zmieniającą się rzeczywistością, udało nam się zachować rozsądny stopień porównywalności pomiaru kapitałów między poszczególnymi opracowaniami. Rozszerza się również lista objętych badaniem miast: z 7 w roku 2007, poprzez 11 w roku 2011, do 12 w obecnym Raporcie, analizującym sytuację wszystkich miast należących do Unii Metropolii Polskich.

Zachęcamy do lektury, refleksji i wspólnej dyskusji.

Dionizy Smoleń

Lider zespołu ds. Sektora
Publicznego PwC

Witold M. Orłowski

Główny Doradca Ekonomiczny PwC

W analizie potencjału rozwojowego polskich miast posługujemy się pojęciem 7 kapitałów, z których każdy jest ważny dla rozwoju metropolii. Miasto o wysokim potencjale rozwojowym, to miasto posiadające dobrze i równomiernie rozwinięte wszystkie 7 kapitałów.

Metodyka

Siedem kapitałów rozwojowych

Celem raportu jest określenie kapitałów rozwojowych, którymi dysponują obecnie polskie metropolie. Tylko właściwa analiza i ocena najważniejszych mocnych i słabych stron miasta, wsparta klarowną strategią i właściwymi priorytetami wykorzystania dostępnych środków rozwojowych, pozwoli na prawdziwy sukces w przeobrażaniu polskich miast w kwitnące europejskie metropolie.

Pomiar potencjału rozwojowego polskich miast odbywa się na podstawie metodyki opracowanej przez PwC i stosowanej do oceny sytuacji metropolii. Bazuje ona na przekonaniu, że dla harmonijnego rozwoju niezbędne jest jednoczesne posiadanie szeregu różnorodnych zasobów, umownie nazwanych kapitałami miasta.

We współczesnej ekonomii słowo „kapitał” rozumie się bardzo szeroko – dotyczy nie tylko pieniędzy, budynków i maszyn, ale i kwalifikacji ludzi (kapitał ludzki), umiejętności współdziałania (kapitał społeczny), wiedzy i doświadczenia. Najogólniej mówiąc, przez kapitał rozumiemy wszelkie zasoby niezbędne do rozwoju: finansowe, rzeczowe, ludzkie, a nawet takie, które istnieją w sferze odczuć (np. kapitał wizerunku). Wspólną cechą kapitałów jest to, że aby je rozwinąć trzeba umiejętnie przez lata inwestować.

W analizie potencjału rozwojowego polskich miast posługujemy się pojęciem 7 kapitałów, z których każdy jest ważny dla rozwoju metropolii. Miasto o wysokim potencjale rozwojowym, to miasto posiadające dobrze i równomiernie

rozwinięte wszystkie 7 kapitałów. Jeśli któregoś z kapitałów brakuje, stanowi to wyzwanie dla metropolii – i wskazuje pożądany kierunek strategicznych działań.

Wszystkie wskaźniki, łączne i cząstkowe, zostały zdefiniowane i wyliczone w taki sposób, że wartość wyższa oznacza większą wartość kapitału, a średnia dla 12 badanych miast wynosi 100.

Raport bazuje na pomiarze porównywalnych danych, dostępnych w maju 2015. Generalnie dane pochodzą z lat 2013-14, a autorzy raportu dołożyli starań w celu uwzględnienia najświeższych możliwych danych, dostępnych dla wszystkich 12 porównywanych miast.

Jak czytać wykres radarowy?

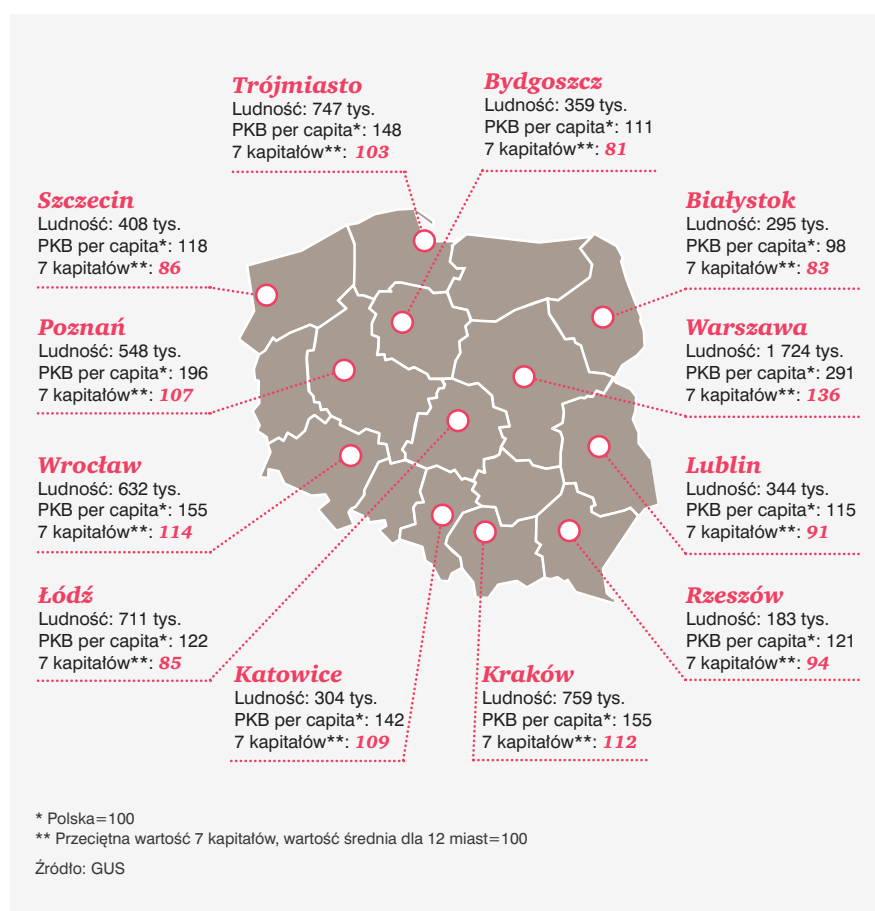
Przy prezentacji 7 kapitałów posługujemy się wykresami radarowymi, pozwalającymi mierzyć sytuację miasta w kilku obszarach lub podobszarach wchodzących jednocześnie w skład kapitału: im więcej obszarów, tym więcej osi, na których odkładamy wartości wskaźników charakteryzujących sytuację miasta. Połączone punkty na osiach tworzą figurę – trójkąt, czworokąt lub pięciokąt (ile osi, tyle wierzchołków ma figura).

Na wykresach pokazano kształtowanie się kapitału analizowanego miasta (obszar zaznaczony na czerwono) oraz kształtowanie się kapitałów wszystkich 12 wielkich miast Polski (obszar zaznaczony na szaro – minimalne i maksymalne wskaźniki danego rodzaju kapitału).

Analizując wykres powinniśmy zwrócić uwagę na:

- **Wielkość zakreślonego obszaru** – im obszar większy, tym wyższy poziom kapitału.
- **Kształt figury** – im bardziej proporcjonalny, tym bardziej zrównoważony rozwój poszczególnych mierzonych kapitałów. „Wyciągnięcie” figury w którąkolwiek ze stron sugeruje, że w danej dziedzinie kapitał jest bardziej rozwinięty od średniej, „cofnięcie” któregoś z wierzchołków – że jego rozwój jest tu niedostateczny.

Podstawowe dane o polskich metropoliach

Dane dotyczące ludności z końca 2013, PKB na głowę mieszkańca z 2012 roku (najświeższe dostępne dane GUS i szacunki PwC) oraz przeciętna wartość 7 kapitałów w roku 2014.

Miniona dekada była okresem dużego sukcesu rozwojowego polskich metropolii. Było to wynikiem pomyślnego rozwoju gospodarczego Polski, odnotowującej (obok Słowacji) najwyższe tempo wzrostu PKB w Unii Europejskiej.

Wyniki badania 2015: Warszawa na tle pozostałych polskich metropolii

Polskie metropolie i obszary metropolitalne stanowią najważniejszą, z gospodarczego punktu widzenia, część kraju.

W 12 miastach objętych badaniem mieszka 7,5 miliona osób, czyli 19% całej ludności kraju, wytwarzając 34% całkowitego PKB. Jednak w 12 obszarach metropolitalnych powstałych wokół tych miast, mieszka 15,7 miliona osób, czyli 41% całej ludności, wytwarzając aż 54% całkowitego PKB Polski. Metropolie są nie tylko centrum życia gospodarczego, ale również – a może przede wszystkim – centrami kulturowymi, ośrodkami największej aktywności naukowej, artystycznej, edukacyjnej.

Sukces metropolii jest kluczową determinantą sukcesu całego regionu.

Miniona dekada była okresem sukcesu rozwojowego polskich metropolii. Było to wynikiem pomyślnego rozwoju gospodarczego Polski, odnotowującej (obok Słowacji) najwyższe tempo wzrostu PKB w Unii Europejskiej. Przy realnym wzroście PKB w kraju o 35% w latach 2005-14, przeciętny wzrost w 12 metropoliach wyniósł 34%.

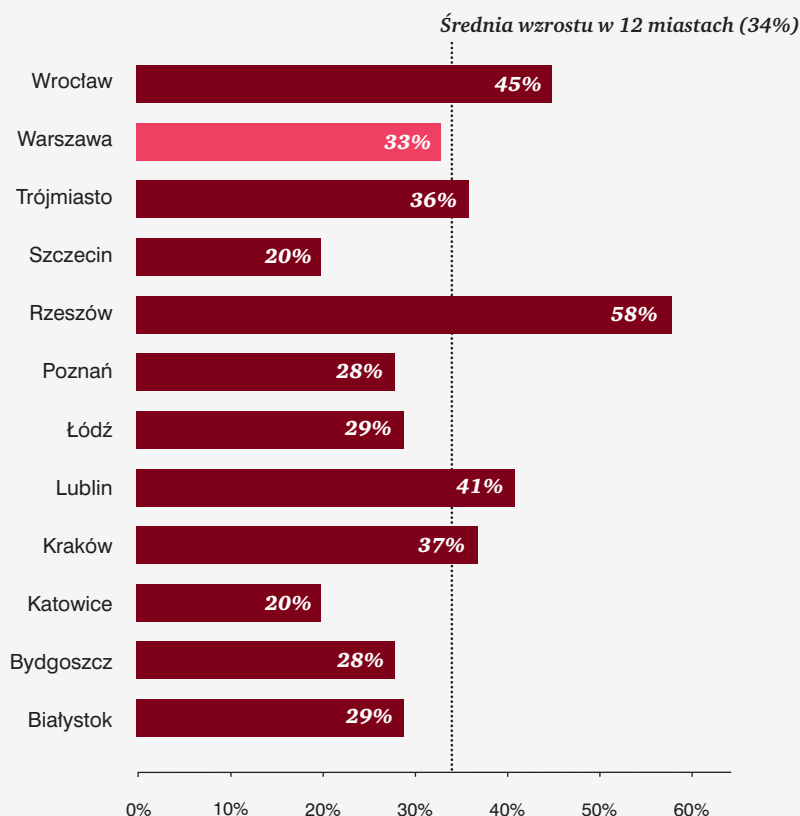
7,5 mln

osób czyli

19%

całej ludności kraju, mieszka w 12 miastach objętych badaniem

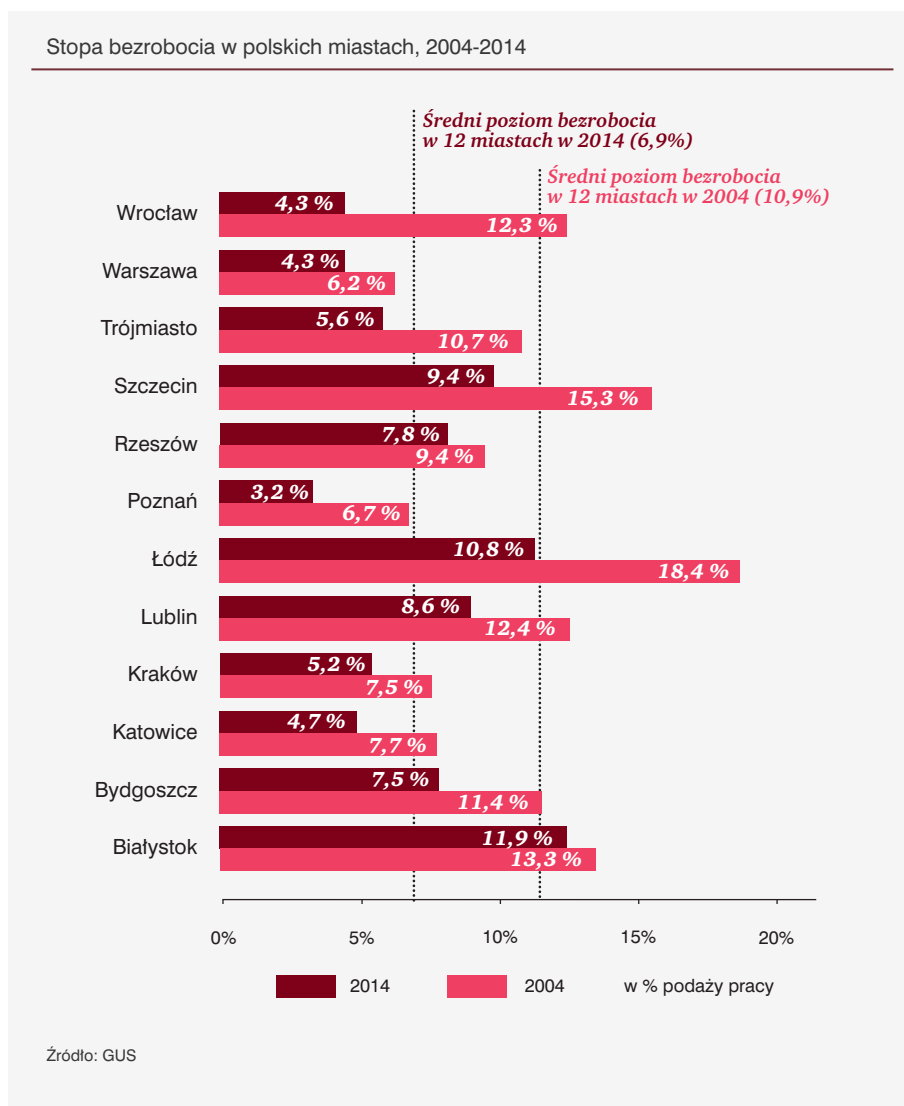
Realny wzrost PKB polskich miast, 2004-2012

Źródło: szacunki PwC na podstawie danych GUS

Najwyższe tempo wzrostu odnotował Rzeszów (o 58%), Wrocław (45%), Lublin (41%) i Kraków (37%). Dobre wyniki uzyskane przez dwa miasta Polski wschodniej sugerują, że są one w stanie korzystać ze środków rozwojowych zarezerwowanych dla tej części kraju. Poniżej średniej kształtują się wyniki Szczecina i Katowic (wzrost o 20%). O ile w przypadku Katowic może to być stale efekt szczególnie trudnych procesów restrukturyzacyjnych na Śląsku, o tyle wynik Szczecina może oznaczać bowiem kłopoty rozwojowe samego miasta, nie wykorzystującego wciąż atutów tworzonych przez położenie geograficzne.

Sukcesy w zakresie wzrostu gospodarczego, a także obserwowane trendy demograficzne (w tym zjawiska emigracji) spowodowały w ciągu minionej dekady radykalną poprawę na rynku pracy we wszystkich badanych miastach. Przeciętna stopa bezrobocia rejestrowanego we wszystkich 12 miastach spadła z 11% w roku 2004 poniżej 7% w roku 2014. Progres była największy w kwitnącym gospodarzo Wrocławiu oraz w kończącej trudny proces transformacji i zwiększającej dywersyfikację gospodarki Łodzi (w obu przypadkach spadek stopy bezrobocia o 8 punktów procentowych).

W końcu roku 2014 bezrobocie rejestrowane utrzymywało się na wysokim poziomie (ponad 6%) w 3 metropoliach Polski wschodniej, Łodzi, Szczecinie i Bydgoszczy. Mimo dynamicznego spadku w ciągu ostatnich 10 lat, jest to nadal oznaką poważnych wyzwań rozwojowych w tych miastach. W przypadku pozostałych 6 metropolii odnotowane rejestrowane bezrobocie poniżej 6% oznaczało, że w praktyce rynek pracy był zbilansowany, a niekiedy być może występowało zjawisko nadwyżkowego popytu na pracę.

Przeciętna stopa bezrobocia rejestrowanego we wszystkich 12 miastach w 2004 roku wynosiła

11%

w roku 2014 spadła poniżej

7%

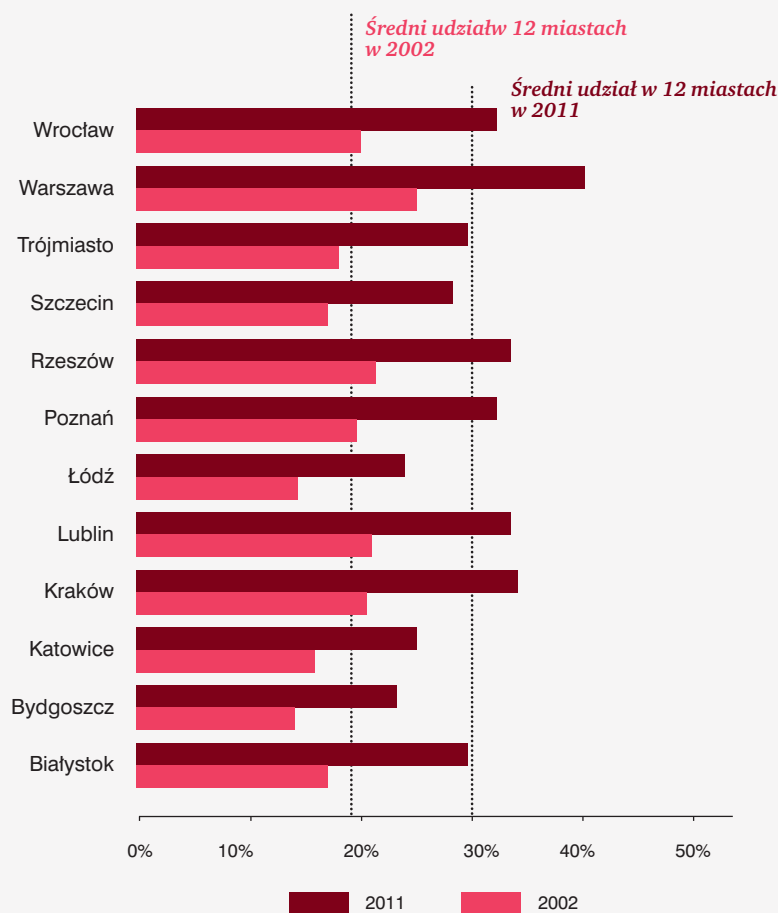
Głównym czynnikiem długookresowych zmian była niewątpliwie poprawa najcenniejszego z kapitałów rozwojowych polskich miast – kapitału ludzkiego i społecznego. W ciągu dekady 2002-11 (wyznaczonej przez kolejne spisy powszechne ludności przeprowadzone przez GUS), przeciętny odsetek osób z wyższym wykształceniem wśród ludności powyżej 17 lat wzrósł we wszystkich 12 miastach z 19% do 30%, przy czym największy wzrost tego wskaźnika odnotowała Warszawa i Kraków (po 14%), a listę zamykają Łódź, Katowice i Bydgoszcz (po 9%).

W roku 2011 najwyższym odsetkiem osób z wyższym wykształceniem szczyła się Warszawa (40%), a za nią Kraków, Wrocław, Poznań, Lublin i Rzeszów (33-34%). Najmniej korzystnie – spośród badanych miast – sytuacja przedstawiała się pod tym względem w Łodzi, Bydgoszczy i Katowicach (23-25%), choć biorąc pod uwagę początek badań miasta te odnotowały

40%

wynosił odsetek osób z wyższym wykształceniem w Warszawie w 2011 roku

Udział osób z wyższym wykształceniem w polskich miastach, 2002-2011

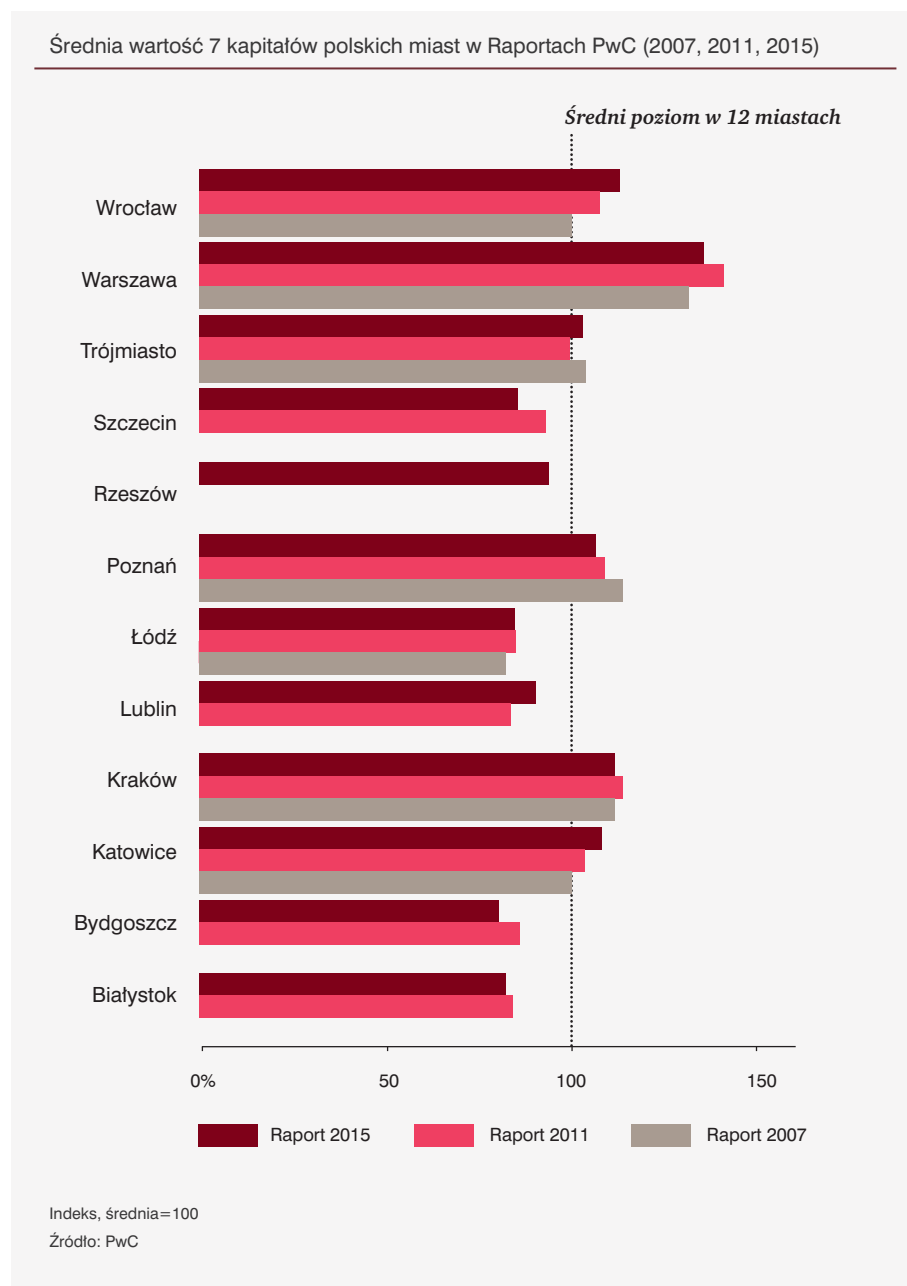

Najwyższym przeciętnym poziomem 7 kapitałów dysponuje dziś Warszawa (135% średniego poziomu), Wrocław i Kraków (112-114%), Katowice i Poznań (107-109%) oraz Trójmiasto (103%).

Kapitał ludzki i społeczny jest tylko jednym z 7 kapitałów, które mierzymy w 12 polskich metropoliach. Choć rozwój każdego z nich należy analizować odrębnie, wskaźnik średniego poziomu rozwoju 7 kapitałów, oraz jego zmiany w czasie, mogą dać pewne pojęcie o dynamice zachodzących przemian.

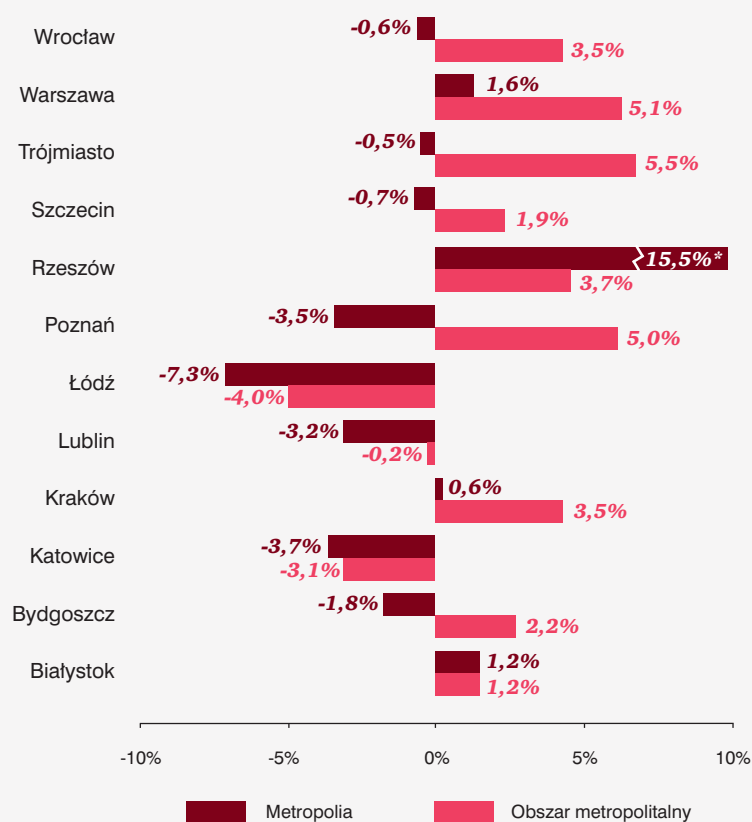
Nie ma wątpliwości, że w odniesieniu do wszystkich badanych miast mieliśmy do czynienia ze wzrostem 7 kapitałów. Jednak nie był on we wszystkich metropoliach równie dynamiczny. W ciągu minionej dekady kapitały rosły zdecydowanie szybciej niż przeciętnie w przypadku Wrocławia i Katowic (w krótszym okresie 4 lat, dla którego mamy porównywalne dane, również w Lublinie). W Warszawie, Krakowie, Łodzi i Trójmieście wzrost kapitału był bliski średniemu (w krótszym okresie również w Białymstoku). Wzrost kapitałów nieco wolniejszy od przeciętnego odnotował Poznań (w krótszym okresie również Szczecin i Bydgoszcz). Najwyższym przeciętnym poziomem 7 kapitałów dysponuje dziś Warszawa (135% średniego poziomu), Wrocław i Kraków (112-114%), Katowice i Poznań (107-109%) oraz Trójmiasto (103%). Poniżej średniej lokuje się przeciętny poziom 7 kapitałów w Rzeszowie i Lublinie (91-94%), Łodzi i Szczecinie (85-86%), a także w Białymstoku i Bydgoszczy (81-83%).

W ostatecznym rozrachunku, jednym z najważniejszych wskaźników określających relatywne powodzenie polskich metropolii w ciągu minionej dekady są zmiany ludności zaobserwowane na całym obszarze metropolitalnym, będące wynikiem zarówno zmian demograficznych, jak zjawisk migracyjnych. Wzrost ludności obszaru metropolitalnego oznacza generalnie duży sukces rozwojowy, spadek – niepożądaną kumulację nierozwiązanych wciąż problemów. Charakterystycznym zjawiskiem było przy tym w większości przypadków zmniejszenie ludności samego miasta, któremu towarzyszył wzrost ludności na obszarach otaczających. Wyjątkami od tej reguły były tylko Warszawa i Kraków, gdzie wzrosła zarówno ludność miasta, jak obszarów otaczających. Wzrost populacji Rzeszowa i Białegostoku wynikał głównie z rozszerzenia granic obu miast.

Największy wzrost liczby ludności nastąpił na obszarach metropolitalnych Trójmiasta, Warszawy i Poznania (wzrost o 5%), a także Wrocławia, Krakowa i Rzeszowa (wzrost o 3,5%). Wolniejszy wzrost wystąpił na obszarach metropolitalnych Bydgoszczy, Szczecina i Białegostoku (wzrost o 1-2%). Ludność obszaru metropolitalnego Lublina nie uległa zmianie, natomiast znaczący spadek nastąpił w obszarach metropolitalnych Katowic i Łodzi (spadek o 3-4%).

Zmiany liczby ludności w polskich obszarach metropolitalnych, 2004-2013

* Wzrost wynikał głównie z rozszerzenia obszaru miasta

Źródło: GUS

5%

to największy wzrost liczby ludności, który wystąpił na obszarach metropolitalnych Trójmiasta, Warszawy i Poznania

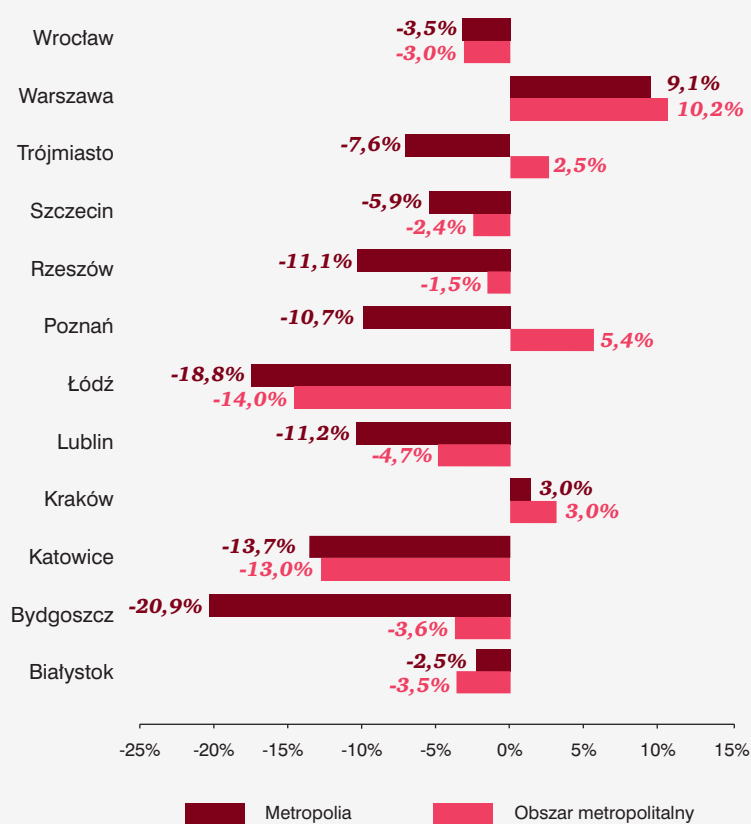
Zgodnie z prognozą GUS, do roku 2035 wzrost ludności nastąpi jedynie w Warszawie (wzrost o 9%) oraz nieznacznie zwiększającą populację Krakowie.

Daleko większe znaczenie ma jednak prognoza ludności GUS na najbliższe 20 lat, wynikająca z analizy obecnej struktury demograficznej i obserwowanych trendów w zakresie migracji. Zgodnie z tą prognozą, do roku 2035 wzrost ludności nastąpi jedynie w Warszawie (wzrost o 9%) oraz nieznacznie zwiększającą populację Krakowie. W pozostałych polskich metropoliach populacja zmniejszy się, a największy spadek oczekiwany jest w Bydgoszczy i Łodzi (spadek po ok. 20%). Spadek liczby ludności metropolii skompensowany będzie w pełni wzrostem liczby ludności obszarów otaczających jedynie w przypadku Poznania i Trójmiasta.

W efekcie tego, do roku 2035 zwiększeniu ulegnie ludność obszarów metropolitalnych Warszawy, Krakowa, Poznania i Trójmiasta, a spadnie ludność pozostałych obszarów metropolitalnych (najsilniej łódzkiego i katowickiego). Udział ludności w wieku poprodukcyjnym, według dzisiejszej definicji tego wieku, zwiększy się w polskich metropoliach z 22% do 27%. Najlepiej sytuacja będzie się pod tym względem kształtować w Warszawie i Krakowie (25%), najmniej korzystnie w Łodzi (31%)

Należy jednak dodać, że obecna prognoza GUS w nieznacznym stopniu uwzględnia możliwe kształtowanie się trendów migracyjnych, a zwłaszcza imigracji do Polski. W przypadku prawdopodobnego wyraźnego wzrostu liczby imigrantów, trendy w zakresie zmian populacji i struktury demograficznej polskich metropolii i obszarów metropolitalnych mogą ulec poprawie, zwłaszcza w przypadku metropolii które odniosą wyraźny sukces w zakresie rozwoju gospodarki i poprawy jakości życia.

Prognoza zmiany liczby ludności w polskich obszarach metropolitalnych do roku 2035

Źródło: GUS

Wyzwania na przyszłość: strategia i współpraca

Trudno porównać polskie metropolie dnia dzisiejszego nie tylko z ich obrazem sprzed ćwierć wieku, kiedy zaczynała się polska transformacja, ale nawet sprzed dekady, kiedy Polska zaczynała dopiero odczuwać pierwsze efekty członkostwa w Unii Europejskiej.

Zmiany są ogromne i wielowymiarowe, dotykające każdej dziedziny życia miast i ich mieszkańców. Mimo to, droga do pokonania w celu zapewnienia poziomu i jakości życia na poziomie takim, jak w dobrze rozwiniętych metropoliach zachodniej Europy, pozostaje ciągle jeszcze daleka. Wysiłek, jaki muszą podjąć w tym celu w najbliższych latach polskie metropolie, jest więc nadal znaczący.

Rozwój gospodarczy, integracja europejska i przemiany zachodzące w kraju i społeczeństwie dały polskim miastom szansę na wyraźne przyspieszenie procesu akumulacji kapitału rozwojowego we wszystkich siedmiu obszarach, które uznajemy za kluczowe dla ich przyszłości.

Należy jednak pamiętać, że kapitał rozwojowy akumuluje się latami, a na efekty wzrostu zasobów kapitału w postaci zwiększenia dochodów, aktywności gospodarczej i jakości życia mieszkańców trzeba często długo czekać. Kluczowe znaczenie ma więc przyjęcie odpowiedniej, strategicznej i długookresowej perspektywy w planowaniu rozwoju miasta, bazującej na kluczowych zasobach i eliminującej główne niedostatki w zakresie 7 kapitałów. Wybór strategii, a następnie jej skuteczna realizacja wymaga umiejętnego współdziałania wszystkich instytucji zainteresowanych sukcesem rozwojowym: władz, biznesu i społeczeństwa obywatelskiego. Prawdziwy sukces osiągną tylko te metropolie, których mieszkańcy będą umieli zdobyć się na taką współpracę.

Warszawa

Najważniejsze wnioski i rekomendacje

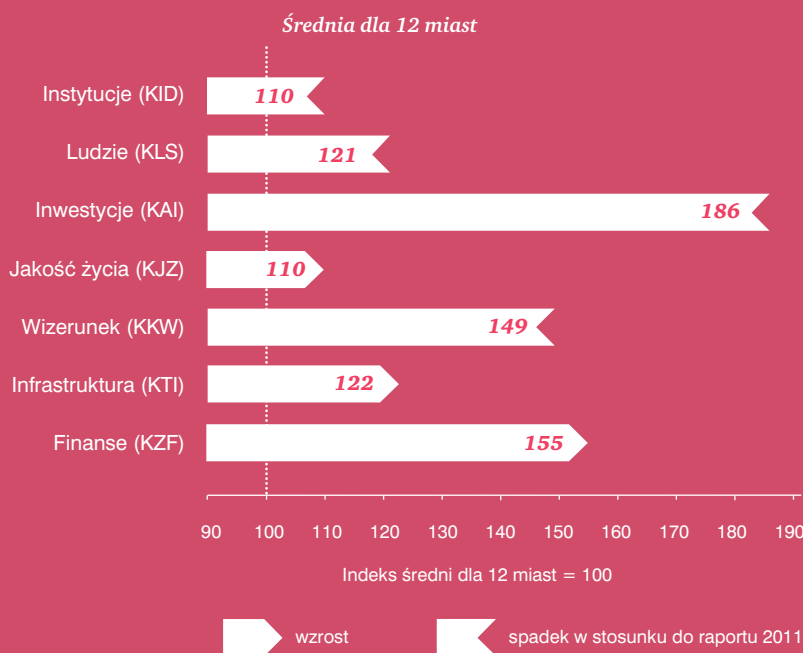
Zakochaj się w Warszawie, ale nie ślepo

W przypadku większości kapitałów Warszawa niewątpliwie dominuje w kraju, a sytuację jej ułatwia status miasta stołecznego i jedynej wielkiej – w skali kontynentu – metropolii zlokalizowanej w Polsce. Warszawa w gruncie rzeczy nie należy już do ligi największych miast Polski, które w wielu aspektach przestają być dla niej rywalami (rywalami są raczej Praga i Budapeszt). Z drugiej jednak strony, skutkiem wielu dekad zaniedbań, daleko jeszcze do awansu do pierwszej ligi miast europejskich.

Biorąc pod uwagę wyzwania europejskie, rozwój miasta wymaga wciąż ogromnego wysiłku. Wymaga on dalszych wielkich nakładów na inwestycje i poprawy w zakresie najbardziej krytycznych elementów infrastruktury (obwodnica, mosty). Wymaga też dalszego rozwoju kapitału ludzkiego, a także wzrostu jakości życia – w tym zwłaszcza poprawy stanu środowiska (zwłaszcza powietrza), kultury życia codziennego, jakości usług edukacyjnych i służby zdrowia. Również wzrost sprawności instytucji miejskich

może stanowić znaczną szansę w rozwoju Warszawy. Jak do tej pory, jest ona dalece niewystarczająca, a działania w tym zakresie powinny znaleźć się na liście priorytetów.

Aby osiągnąć sukces, Warszawa potrzebuje radykalnego przełomu, którego symbolem powinno być wreszcie zagospodarowanie centrum miasta. Bez tego trudno będzie osiągnąć pozycję w Europie, która by odpowiadała ambicjom miasta.

Najmocniejsze strony miasta:

- Specjalna pozycja miasta stołecznego i jedynej wielkiej aglomeracji Polski
- Dobry wizerunek i duża atrakcyjność inwestycyjna
- Wysoki kapitał ludzki
- Wysoki potencjał kulturalny, edukacyjny i społeczny

Główne problemy do rozwiązania:

- Potrzeba poprawy funkcjonowania instytucji miejskich
- Problemy z jakością życia (komunikacja, środowisko naturalne)
- Poprawa w zakresie najbardziej krytycznych elementów infrastruktury

Ludzie są najważniejszym i najcenniejszym zasobem, określającym szanse rozwojowe miasta.

Ludzie

Dlaczego mierzymy Kapitał Ludzki i Społeczny?

Ludzie są najważniejszym i najcenniejszym zasobem, określającym szanse rozwojowe miasta. We współczesnym świecie można kupić niemal wszystko: wynająć firmę reklamową, która będzie promować miasto, znaleźć inwestorów, którzy wyłożą pieniądze na rozwój infrastruktury, zbudować sprawną administrację i system internetowej obsługi mieszkańców. Ale nic nie zastąpi ludzi: ich kwalifikacji, zapału do pracy, aktywności w działalności gospodarczej i społecznej. Na dłuższą metę to właśnie ludzie – a szerzej mówiąc, Kapitał Ludzki i Społeczny, czyli zespół cech określających wartość posiadanych zasobów ludzkich – decydują o rozwoju ekonomicznym i o sukcesie miasta. Kapitał ludzki jest często utożsamiany z zasobami intelektualnymi, zaś kapitał społeczny stanowi o jakości społeczeństwa obywatelskiego. O ile łatwo jest wyobrazić sobie, iż konkretne możliwości intelektualne oraz posiadane umiejętności przekładają się wprost na rozwój gospodarczy, o tyle z kapitałem społecznym sprawa jest trochę bardziej skomplikowana. Wpływa on na rozwój gospodarczy społeczności oraz na poprawę ogólnie rozumianej jakości życia poprzez np. zmniejszenie korupcji, sprzyja długoterminowym inwestycjom i dyfuzji wiedzy, zapobiega nadużywaniu dobra wspólnego, skraca proces inwestycyjny (redukuje prawdopodobieństwo zaskarżania kolejnych decyzji władz administracyjnych), a także poprzez rozwój trzeciego sektora sprzyja społecznej kontroli działania władz. (źródło: Diagnoza Społeczna 2009.)

Wartość Kapitału Ludzkiego i Społecznego zależy od wielu czynników. Na część z nich możemy wpływać w niewielkim stopniu (np. na strukturę demograficzną). Nie można również zmusić ludzi do działalności gospodarczej i społecznej – choć można starać się do niej zachęcać i ułatwiać wszelkie inicjatywy w tym zakresie. Ale w niektórych dziedzinach – np. edukacji albo rynku pracy – możliwości aktywnych działań ze strony władz miejskich są całkiem spore.

Definicja Kapitału Ludzkiego i Społecznego (KLS)

Kapitał Ludzki i Społeczny oznacza syntetyczną miarę wartości zasobów ludzkich, którymi dysponuje miasto. Za najważniejsze dla potrzeb pomyślnego rozwoju uznajemy pięć cech: demografię, wykształcenie, nastawienie mieszkańców do gospodarki rynkowej, funkcjonowanie na rynku pracy oraz aktywność społeczeństwa obywatelskiego.

KLS: sytuacja demograficzna

Sytuacja demograficzna miasta określona jest w pierwszej kolejności przez strukturę wieku oraz przez liczbę rodzących się dzieci. Zgodnie z przyjętą metodyką, podstawowe wskaźniki użyte do pomiaru KLS w zakresie demografii to: wskaźnik obciążenia demograficznego, udział osób starszych w ludności miasta oraz liczba urodzin dzieci na 1000 mieszkańców.

Sytuacja demograficzna Warszawy jest lepsza niż średnio w 12 miastach, w znacznej mierze dzięki przyciąganiu przez miasto młodych ludzi z innych rejonów kraju. Wskaźnik obciążenia demograficznego i odsetek osób w wieku poprodukcyjnym są wprawdzie niezbyt korzystne, ale rekompensuje to najwyższy w badanej grupie metropolii współczynnik urodzeń.

Przy średnim poziomie KLS w zakresie demografii dla 12 porównywanych miast równym 100, KLS dla Warszawy w tym zakresie szacujemy na poziomie 100,9.

Ludzie

KLS: wykształcenie

We współczesnej gospodarce o jakości zasobów ludzkich decydują w znacznej mierze kwalifikacje. Pomiar wymaga więc dokonania analizy przeciętnego poziomu wykształcenia mieszkańców: im lepsze wykształcenie, tym bardziej atrakcyjnym miejscem staje się miasto do inwestowania i prowadzenia działalności.

W naszej metodyki, podstawowe wskaźniki użyte do pomiaru KLS w zakresie wykształcenia to odsetek osób z wykształceniem wyższym i średnim, liczba studentów szkół wyższych przypadających na 1000 mieszkańców oraz wskaźnik czytelnictwa gazet (procent ludności regularnie czytających jeden z 3 głównych dzienników ogólnokrajowych).

KLS: stosunek do gospodarki rynkowej

Na perspektywy rozwoju wpływa też stosunek mieszkańców – miasta do gospodarki rynkowej – tam, gdzie ludzie bardziej akceptują reguły rynku, łatwiej się też do niego dostosowują, są bardziej aktywni i odnoszą większe sukcesy gospodarcze.

Wskaźnikiem użytym do pomiaru KLS w tym zakresie jest zarejestrowany odsetek osób prowadzących działalność gospodarczą.

Sytuacja Warszawy w zakresie wykształcenia ludności jest najlepsza w badanych miastach. Odsetek ludności z wyższym wykształceniem jest najwyższy spośród analizowanych miast, podobnie jak wskaźnik czytelnictwa gazet. Niższy od średniej jest tylko stosunek liczby studentów do liczby mieszkańców.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KLS Warszawy w zakresie wykształcenia wynosi 122,7 i jest najwyższy spośród badanych miast.

Sytuacja w Warszawie należy do najlepszych wśród badanych miast – odsetek osób prowadzących działalność gospodarczą jest najwyższy (*ex aequo* z Poznaniem).

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KLS Warszawy w zakresie postaw prorynkowych wyliczamy na najwyższym spośród analizowanych miast poziomie 114,0.

Ludzie

KLS: rynek pracy

Sytuacja na rynku pracy, z punktu widzenia kapitału ludzkiego, to przede wszystkim dostępność pracowników o poszukiwanych przez pracodawców kwalifikacjach. W mieście o wysokim kapitale ludzkim powinniśmy obserwować niską stopę bezrobocia.

KLS w zakresie rynku pracy mierzymy analizując stopę bezrobocia – ogólną oraz wyliczoną jedynie dla młodzieży.

Stopa bezrobocia w Warszawie, podobnie jak w Poznaniu i we Wrocławiu, należy do najniższych spośród analizowanych miast, niskie jest też bezrobocie wśród młodzieży.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KLS w Warszawie wyliczamy na poziomie 132,2.

KLS: aktywność społeczeństwa obywatelskiego

Wysoka aktywność społeczeństwa obywatelskiego oznacza, że w mieście istnieje duży kapitał społeczny – ludzie są gotowi do działań we wspólnym interesie.

KLS w zakresie aktywności społeczeństwa obywatelskiego mierzymy poprzez ilość zgłoszonych projektów do budżetu partycypacyjnego w przeliczeniu na liczbę mieszkańców oraz średnią frekwencję wyborczą (wybory parlamentarne 2011, wybory prezydenckie 2010, europejskie i samorządowe 2014).

Aktywność społeczeństwa obywatelskiego w Warszawie jest najwyższa spośród badanych miast. Średnia frekwencja w ostatnich wyborach (prezydenckich, parlamentarnych i lokalnych) jest najwyższa w kraju, podobnie jak liczba zgłoszonych projektów do budżetu partycypacyjnego.

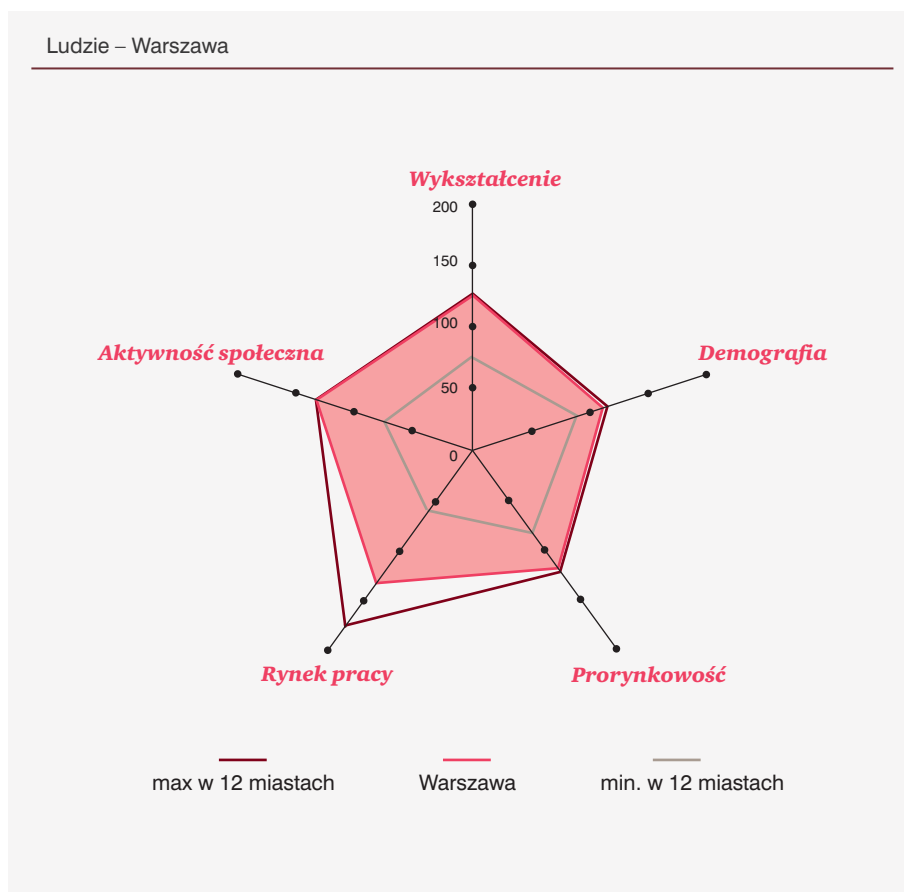
Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KLS w Warszawie w tym zakresie wyliczamy na poziomie 137,3.

Ludzie – Podsumowanie

Kapitał Ludzki i Społeczny Warszawy: pomiar łączny

Warszawa dysponuje najwyższą i najbardziej wszechstronnie rozwiniętą w Polsce Kapitałem Ludzkim i Społecznym. Mimo nienajlepszej struktury demograficznej (rekompensowanej jednak stałym napływem ludności z innych terenów Polski i wysokim wskaźnikiem urodzeń), ludność miasta jest dobrze wykształcona, prorynkowo nastawiona i aktywna.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, łączny Kapitał Ludzki i Społeczny Warszawy szacujemy na 121,4. Jest to najwyższa ocena spośród analizowanych miast.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, łączny Kapitał Ludzki i Społeczny Warszawy szacujemy na

121,4

Kapitał Jakości Życia w znacznej mierze determinuje ocenę, w jakim stopniu miasto stanowi dobre miejsce do życia i pracy.

Jakość Życia

Dlaczego mierzymy Kapitał Jakości Życia?

Miasto, które chce odnieść długookresowy sukces gospodarczy, musi umieć stworzyć swoim mieszkańcom dobre warunki życia. Wysoka jakość życia w mieście powoduje, że ludzie chętnie decydują się tu właśnie mieszkać i pracować, poszukiwani specjaliści odrzucają oferty przeniesienia się do innych ośrodków krajowych lub zagranicznych, a inwestorzy chętniej podejmują decyzję o ulokowaniu to swojej działalności. Wysoka jakość życia oznacza również dumę i zadowolenie ze swojego miasta, podczas gdy niska jakość życia rodzi rozczarowanie i frustrację.

Na ocenę jakości życia w mieście składa się wiele czynników. Ważną rolę odgrywa stan środowiska naturalnego, istotna jest także dostępność wysokiej jakości usług medycznych i edukacyjnych, na które mogą liczyć mieszkańcy. Ogromne znaczenie ma poczucie bezpieczeństwa – w mieście, w którym go brakuje, nawet najwspanialsze centra rozrywkowe i najlepsze usługi nie są w stanie spowodować, by mieszkańcy i goście czuli się naprawdę dobrze.

Definicja Kapitału Jakości Życia (KJZ)

Kapitał Jakości Życia w znacznej mierze determinuje ocenę, w jakim stopniu miasto stanowi dobre miejsce do życia i pracy. Przy pomiarze KJZ bierzemy pod uwagę pięć aspektów jakości życia: stan środowiska naturalnego, poziom usług medycznych, poziom usług edukacyjnych, odczucie bezpieczeństwa oraz nowo dodany wskaźnik uciążliwości ruchu drogowego.

KJZ: stan środowiska naturalnego

Miasta o dobrym stanie środowiska naturalnego dają swoim mieszkańcom daleko większe poczucie komfortu i zadowolenia z życia niż miasta zatrupe. Trzeba jednak pamiętać, że w dziedzinie ekologii – jak w wielu innych – obiegowe sądy są często trudne do zwalczania, a spektakularne porażki lub sukcesy (np. pojawienie się niewidzianych od lat gatunków ptaków lub ryb) robią często większe wrażenie od rzeczywistych pomiarów stopnia zanieczyszczenia środowiska.

Wybrane wskaźniki, których używamy do pomiaru KJZ w zakresie stanu środowiska naturalnego, to: pomiar zanieczyszczenia powietrza (indeks emisji różnego typu zanieczyszczeń gazowych i pyłowych) oraz procent oczyszczanych ścieków.

W porównaniu do innych analizowanych miast, kwestia stanu środowiska naturalnego w Warszawie pozostaje poważnym problemem. Decyduje o tym sytuacja w zakresie zanieczyszczenia powietrza – tylko w Krakowie emisja pyłów, gazów i CO² na km² jest wyższa. Ma to związek z najwyższym (i istotnie odbiegającym od tych wartości w pozostałych analizowanych miastach) wskaźnikiem zagęszczenia ruchu samochodów, a sytuacje niewątpliwie znacznie pogarsza brak dobrej obwodnicy miasta.

Przy średnim poziomie KJZ w zakresie stanu środowiska naturalnego dla 12 miast równym 100, KJZ w Warszawie w tym zakresie szacujemy na poziomie 79,2. Stan środowiska naturalnego stanowi istotne wyzwanie zarówno dla władz, jak i mieszkańców miasta.

KJZ: jakość opieki zdrowotnej

Dostępność odpowiedniej jakości usług medycznych jest jednym z czynników które w największym stopniu rzutują na ocenę warunków życia w mieście. Przy generalnych problemach, które mają w tym zakresie wszystkie miasta Polski, sytuacja poszczególnych metropolii jest bardzo zróżnicowana.

Podstawowe wskaźniki, które wybraliśmy do pomiaru KJZ w zakresie usług medycznych to liczba lekarzy przypadająca na 1000 mieszkańców, wskaźnik śmiertelności niemowląt, liczbę punktów zdobytych w rankingu przez placówki służby zdrowia na terenie miasta (ranking szpitali Centrum Monitorowania Jakości w Ochronie Zdrowia i 'Rzeczpospolitej') oraz przeciętny czas oczekiwania na wizytę u specjalisty (ginekologa).

Ocena dostępności odpowiedniej jakości usług medycznych na tle innych miast jest niezła. Mimo że liczba lekarzy oraz liczba punktów zdobytych przez warszawskie placówki w rankingu szpitali kształtują się poniżej średniej, a czas oczekiwania na wizytę u specjalisty pozostawia wiele do życzenia, wskaźnik śmiertelności niemowląt (uważany za najbardziej syntetyczną miarę sytuacji) jest najniższy wśród wszystkich badanych miast.

Ocena KJZ dla Warszawy w zakresie opieki zdrowotnej wypada dość korzystnie – przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KJZ w Warszawie w zakresie opieki zdrowotnej wynosi 108,2.

Jakość Życia

KJZ: jakość edukacji

Jakość usług edukacyjnych jest często jednym z pierwszych pytań padających przy porównaniu ogólnej jakości życia w mieście. Z jednej strony dobre szkoły, do których można posłać dzieci i wysoko notowane wyższe uczelnie przyciągają nowych mieszkańców i ułatwiają decyzję o osiedleniu się – czasowo, lub na stałe (wpływa to na dostępność wysoko wykwalifikowanych pracowników). Z drugiej strony, dobra edukacja pozwala na szybszy awans cywilizacyjny i gospodarczy miasta, wpływając na sądy o perspektywach jego rozwoju.

Wskaźnikami, których używamy do pomiaru KJZ są: punkty zdobyte przez najważniejsze uczelnie miasta w rankingu wyższych uczelni (ranking 'Perspektyw'), wskaźnik zdawalności matur w roku 2014.

KJZ: odczucie bezpieczeństwa

Poczucie bezpieczeństwa ma wiele wymiarów: ważne jest zarówno fizyczne bezpieczeństwo mieszkańców (skala przestępczości i bezpieczeństwo ruchu drogowego), ochrona przed klęskami żywiołowymi i nieszczęśliwymi wypadkami, a także poczucie bezpieczeństwa w zakresie zdrowia i możliwości znalezienia pracy.

W pomiarze KJZ w zakresie odczucia bezpieczeństwa ograniczyliśmy się do sfery bezpieczeństwa fizycznego i użyliśmy jako wskaźników: liczby odnotowanych przestępstw oraz liczby kolizji i wypadków drogowych (wszystko w odniesieniu do liczby mieszkańców) oraz liczby kamer w monitoringu miejskim na kilometr kwadratowy powierzchni miasta.

KJZ: uciążliwość ruchu drogowego

Uciążliwość ruchu drogowego jest nowym obszarem, wprowadzonym do pomiaru w bieżącym raporcie. Długi czas spędzany w korkach oznacza zarówno wyraźne pogorszenie jakości życia, jak realne straty gospodarcze.

W pomiarze KJZ w zakresie uciążliwości ruchu drogowego użyliśmy jako wskaźników: wskaźnika uciążliwości korków (mierzonego jako wzrost czasu potrzebnego na przejazd z centrum miasta do największych dzielnic mieszkaniowych w godzinach szczytu) oraz liczby samochodów na kilometr kwadratowy.

W odniesieniu do jakości wyższej edukacji Warszawa zajmuje pierwszą pozycję w kraju – uczelnie wyższe zlokalizowane w mieście zdobyły łącznie największą liczbę punktów w rankingach. Do najwyższych w kraju należy tu także stopień zdawalności matur.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KJZ w Warszawie w zakresie jakości edukacji kształtuje się na poziomie 193,8.

W zakresie poczucia bezpieczeństwa, sytuacja w Warszawie jest zadawalająca. Liczba zgłoszonych przestępstw na mieszkańca kształtuje się poniżej średniej (pytanie, jak wiele przestępstw nie jest zgłaszanych), tak samo jak liczba kolizji i wypadków drogowych. Szybko rozwija się też monitoring miejski.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KJZ w Warszawie w zakresie bezpieczeństwa kształtuje się na poziomie 113,1.

Warszawa, wraz z Krakowem i Łodzią, należy do miast, gdzie występuje największa uciążliwość natężenia ruchu.

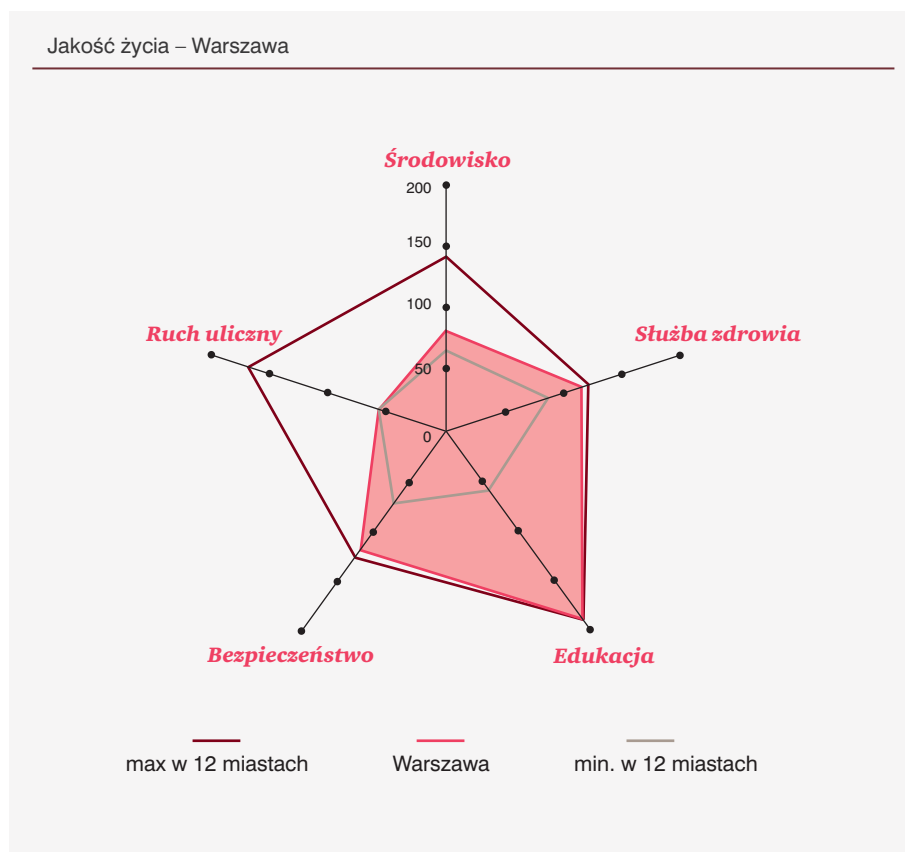
Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KJZ w Warszawie w zakresie uciążliwości ruchu drogowego kształtuje się na poziomie 53,3.

Jakość Życia – Podsumowanie

Kapitał Jakości Życia Warszawy: pomiar łączny

W zakresie Kapitału Jakości Życia największym wyzwaniem dla Warszawy są: ochrona środowiska (czystość powietrza) oraz uciążliwość ruchu drogowego (potęgowana przez brak dobrej obwodnicy). Bez radykalnej poprawy w obu tych obszarach trudno marzyć o porównywaniu jakości życia stolicy z wielkimi miastami Europy. Jak wszędzie, problemem jest też sytuacja w zakresie ochrony zdrowia – jest to problem o tyle skomplikowany, że kluczowe decyzje nie są podejmowane na poziomie miasta. Choć w pozostałych obszarach, zwłaszcza jeśli chodzi o jakość edukacji, Warszawa znajduje się w ścisłej czołówce polskich miast, dystans do miast Zachodniej Europy jest wciąż duży.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, Kapitał Jakości Życia w Warszawie wynosi 109,5.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, Kapitał Jakości Życia w Warszawie wynosi

109,5

Kapitał Kultury i Wizerunku jest miarą tego, w jaki sposób miasto jest postrzegane – zarówno przez własnych mieszkańców, jak przez osoby z zewnątrz.

Wizerunek

Dlaczego mierzymy Kapitał Kultury i Wizerunku?

We współczesnym świecie i współczesnej gospodarce, decyzje o kupnie towarów i usług podejmujemy nie tylko na podstawie ich rzeczywistych walorów, ale na podstawie naszych wyobrażeń o produkcie. Ważne jest to, co kojarzy nam się z daną marką: jej prestiż, jakość, zaufanie które do niej mamy. Z miastami jest podobnie. Obok tego, co miasto oferuje mieszkańcom i firmom, niesłychanie istotne jest to, z czym miasto się nam kojarzy, czyli jego wizerunek. Miasto o wizerunku miejsca dynamicznego, przyjaznego, interesującego, dobrego do życia, przyciągnie zarówno turystów, jak inwestorów.

Wizerunek miasta zależy od wielu czynników. Wiele znaczą obiegowe sądy i generalne wyobrażenia o mieście, które często niełatwo zmienić (zwłaszcza sądy negatywne – albo po prostu brak jakiegokolwiek rozpoznawalnego wizerunku). Ogromną rolę odgrywają także czynniki kulturowe – i to dotyczące zarówno kultury wysokiej, interesującej głównie dla elit intelektualnych, jak kultury życia codziennego, z którą spotykamy się wszyscy na każdym kroku.

Definicja Kapitału Kultury i Wizerunku (KKW)

Kapitał Kultury i Wizerunku jest miarą tego, w jaki sposób miasto jest postrzegane – zarówno przez własnych mieszkańców, jak przez osoby z zewnątrz. Przy pomiarze KKW bierzemy pod uwagę trzy cechy: generalne opinie o mieście, kulturę wysoką oraz kulturę życia codziennego.

KKW: generalny wizerunek miasta

Generalny wizerunek dotyczy zarówno ogólnej rozpoznawalności i powszechnie uznanej atrakcyjności miasta, jak postrzegania tradycyjnych walorów jego mieszkańców (np. tradycji solidności i pracowitości).

Zgodnie z naszą metodyką, podstawowe wskaźniki użyte do pomiaru KKW w zakresie generalnego wizerunku to: liczba „dobrych skojarzeń” związanych z miastem dostępna w Internecie (np. ilości stron WWW z nazwą miasta i użytym słowem „kultura”), liczba odwiedzających miasto turystów zagranicznych, ilość recenzji atrakcji turystycznych zgłaszanych w serwisie tripadvisor, obserwowana skala przedsiębiorczości.

Ogólny wizerunek Warszawy plasuje się w czołówce analizowanych miast. Świadczy o tym najwyższa po Krakowie liczba turystów na mieszkańca oraz silna obecność miasta w internecie, a także dobry wizerunek biznesowy (aktywność ekonomiczna mieszkańców).

Przy średnim poziomie KKW w zakresie ogólnego wizerunku dla 12 miast równym 100, KKW dla Warszawy szacujemy na poziomie 148,7, co lokuje Warszawę na drugiej pozycji po Krakowie w tym zakresie.

Wizerunek

KKW: kultura wysoka

Na wizerunek miasta w znacznej mierze składa się jego aktywność w zakresie kultury wysokiej. Choć z usług kultury wysokiej korzysta zazwyczaj stosunkowo niewielki odsetek mieszkańców i gości, to właśnie znaczące wydarzenia kulturalne najłatwiej przebijają się do opiniotwórczych mediów i kształtują obraz miasta jako miejsca interesującego, atrakcyjnego i pociągającego.

Podstawowe wskaźniki, które wybraliśmy do pomiaru KKW w zakresie kultury wysokiej, to: budżet miasta na kulturę, liczba koncertów, festiwali filmowych, teatralnych i muzyki poważnej, a także liczba uczestników największych koncertów (wszystkie wskaźniki odniesione do liczby mieszkańców).

W zakresie kultury wysokiej, Warszawa lokuje się bardzo wysoko, aktywnością ulegając jednak – po uwzględnieniu wielkości miasta – Wrocławowi i Katowicom. Związane jest to z jednej strony ze stołecznym charakterem miasta, z drugiej jednak, tak jak w każdym przypadku, jest efektem świadomych działań władz miejskich. Miasto przeznaczając nieco niższe od średniej kwoty z budżetu na kulturę w przeliczeniu na liczbę mieszkańców (choć oczywiście najwyższe w wymiarze bezwzględny) oraz wyróżnia się wysokimi liczbami (i bezwzględnie, i w przeliczeniu na mieszkańca) w zakresie festiwali teatralnych, muzyki poważnej i największych koncertów.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KKW w Warszawie w zakresie kultury wysokiej wynosi 130,2.

KKW: kultura życia codziennego

Większość mieszkańców i gości miasta wyrabia sobie ogólne zdanie na jego temat na podstawie kultury życia codziennego: oferowanego wyboru restauracji, hoteli, liczby przyzwoitych kin, możliwości relaksu w parkach lub udziału w popularnych imprezach masowych.

Wskaźnikami, których używamy do pomiaru KKW w tym zakresie są: liczba uczestników imprez masowych w mieście, liczba miejsc dostępnych w kinach, liczba restauracji oraz ilość punktów przyznanych restauracjom wysokiej klasy przez przewodnik kulinarny Gault et Millau (2015), liczba miejsc na stadionach sportowych (wraz ze znajdującymi się w budowie), liczba basenów oraz powierzchnia terenów zielonych w granicach administracyjnych miasta (wszystko w przeliczeniu na liczbę mieszkańców).

Wyzwaniem dla władz miejskich pozostaje jednak podniesienie kapitału miasta w zakresie kultury życia codziennego. Względem innych miast Warszawa znajduje się poniżej średniej w aspektach takich jak miejsca w kinach, tereny zielone oraz miejsca na stadionach przeliczane na jednego mieszkańca, przebija zaś inne miasta ofertą gastronomiczną (ilość i jakość restauracji).

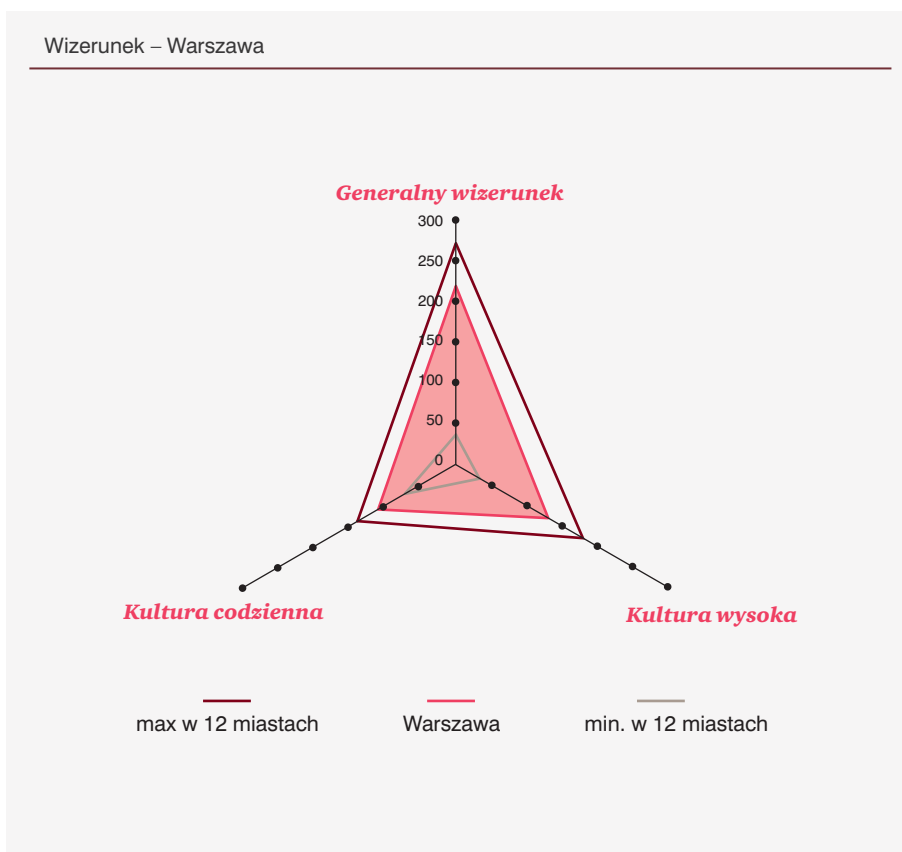
Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KKW Warszawa osiąga w zakresie kultury życia codziennego poziom równy 102,2 – wynik raczej niski jak na miasto stołeczne.

Wizerunek – Podsumowanie

Kapitał Kultury i Wizerunku Warszawy: pomiar łączny

Kapitał Kultury i Wizerunku Warszawy jest rozwinięty dobrze i równomiernie. Z jednej strony, Warszawa jest dobrze rozpoznawana w świecie i zajmuje znaczące miejsce na europejskiej mapie kultury. Z drugiej jednak, na uwagę zasługuje stosunkowo niski (nie odstający znacznie od średniej) wskaźnik określający poziom kultury życia codziennego. Oznacza to, że choć miasto posiada rozbudowany Kapitał Kultury i Wizerunku, jego mieszkańcy mogą nie dostrzegać wyraźnych korzyści, które mogłoby z tego tytułu odnieść. Inwestycje w poprawę jakości przestrzeni miejskiej i infrastrukturę komunikacyjną z pewnością sprawią, że łatwiej będzie zakochać się w Warszawie. Tym bardziej że miasto powoli znajduje sposób na pogodzenie trudnej przeszłości z aspiracjami do nowoczesności. Dobrym przykładem jest rewitalizacja części Pragi, która stała się dla wielu mieszkańców klimatycznym miejscem czy umiejętne wykorzystanie dziedzictwa historycznego w ramach multimedialnego muzeum Powstania Warszawskiego.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, Kapitał Kultury i Wizerunku Warszawy wynosi 148,7 i lokuje się na drugim miejscu, tuż za Krakowem.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, Kapitał Kultury i Wizerunku Warszawy wynosi

148,7

Kapitał Instytucjonalno-Demokratyczny określa funkcjonowanie instytucji zarządzających miastem: władz miejskich, administracji publicznej, służb porządkowych.

Instytucje

Dlaczego mierzymy Kapitał Instytucjonalno-Demokratyczny?

Kapitał Instytucjonalno-Demokratyczny określa funkcjonowanie instytucji zarządzających miastem: władz miejskich, administracji publicznej, służb porządkowych. Jest on również odbiciem aktywności obywatelskiej mieszkańców oraz sprawności funkcjonowania mechanizmów demokratycznych i komunikacji pomiędzy władzami i społeczeństwem.

W miastach, które dysponują wysokim Kapitałem Instytucjonalno-Demokratycznym, łatwiej jest wypracować i realizować spójną strategię rozwoju. Poddane demokratycznej kontroli władze wywiązują się lepiej ze swoich obowiązków, posiadają silniejszy mandat społeczny do zarządzania miastem, a aktywność mieszkańców wspomaga je w realizacji wspólnie ustalonych celów. W takiej sytuacji łatwiej o sukces w zakresie rozwoju gospodarczego i społecznego.

Definicja Kapitału Instytucjonalno-Demokratycznego (KID)

Na Kapitał Instytucjonalno-Demokratyczny miasta składa się zarówno jakość działania władz miasta, jak aktywność jego mieszkańców oraz dobra komunikacja na linii władze-mieszkańcy.

Pomiaru rozwoju KID dokonujemy w trzech płaszczyznach: oceny sprawności funkcjonowania instytucji miejskich (władz i administracji publicznej), ich wysiłków na rzecz wywiązania się z jednej z najważniejszych funkcji – zapewnienia mieszkańcom bezpieczeństwa, oraz aktywności instytucji pozarządowych.

KID: sprawność administracji

Ocena sprawności funkcjonowania władz i administracji ma dwojakie znaczenie. Z jednej strony, w grę wchodzi rzeczywiste oceny, bazujące na doświadczeniach mieszkańców miasta i odwiedzających je gości. Z drugiej strony, na opinie te znaczący wpływ ma sposób komunikowania się władz ze społeczeństwem: włączenie mieszkańców do procesu tworzenia strategii rozwoju oraz odpowiednie wyjaśnianie problemów i celów prowadzonych działań. Konstruktywny dialog z mieszkańcami pozwala usprawnić nie tylko proces tworzenia strategii, ale także jej późniejszej realizacji, gdyż opracowany w ten sposób dokument lepiej adresuje faktyczne problemy, z którymi borykają się mieszkańcy oraz wskazuje sposoby ich rozwiązywania.

Podstawowymi wskaźnikami użytymi do pomiaru KID w zakresie sprawności instytucji miejskich są: wydatki na administrację (w relacji do liczby ludności), czas oczekiwania na wydanie decyzji o pozwoleniu na budowę (według ocen Związku Firm Deweloperskich), wskaźniki dostępności urzędów (dostosowane do potrzeb mieszkańców: godziny otwarcia urzędów, możliwość załatwienia spraw przez internet na platformie epuap, ilość hotspotów samorządowych (nowy wskaźnik w tej edycji badania), udział budżetu partycypacyjnego w wydatkach łącznych miasta (nowy wskaźnik).

Sprawność działania instytucji miejskich w Warszawie jest stosunkowo niska względem pozostałych miast. Warszawa, przy wysokich wydatkach na administrację przypadających na jednego mieszkańca, znajduje się na środkowych i dolnych pozycjach porównań jeśli chodzi o efektywność działania administracji (długość procedur) lub jej dostępność (liczba godzin otwarcia urzędu miejskiego, możliwości w zakresie załatwiania spraw urzędowych przez internet). Mniej śmiało od innych miast posługuje się też narzędziem budżetu partycypacyjnego (jeden z najniższych udziałów budżetu partycypacyjnego w wydatkach łącznych).

Przy średnim poziomie KID w zakresie sprawności administracji dla 12 miast równym 100, KID Warszawy szacujemy na poziomie 88,0.

Institucje

KID: nakłady na bezpieczeństwo publiczne

Ocena instytucji miejskich opiera się w dużym stopniu na ich działaniach w newralgicznym obszarze bezpieczeństwa: skali wydatków na służby odpowiedzialne za porządek i bezpieczeństwo, współpracy z mieszkańcami, umiejętności zdobycia zaufania mieszkańców do służb porządkowych. Warto zauważyć, że pozytywna ocena działań władz w tym zakresie nie musi być tożsama z wysokim poczuciem bezpieczeństwa (uwzględnionym w Kapitale Jakości Życia) – są miasta o wysokiej przestępczości, gdzie władze dokonują dużego wysiłku i miasta, gdzie mimo mniejszych nakładów na bezpieczeństwo przestępczość jest niewielka. W pomiarze KID w zakresie bezpieczeństwa użyliśmy jako wskaźników: wydatków miasta na bezpieczeństwo, liczby policjantów i strażników miejskich (wszystko w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) oraz procentu wykrywalności sprawców przestępstw.

Warszawa wyróżnia się najwyższymi wydatkami na bezpieczeństwo publiczne w przeliczeniu na jednego mieszkańca, co przekłada się na najwyższą liczbę policjantów i strażników miejskich per capita. W Warszawie zwraca jednak uwagę stosunkowo niska wykrywalność sprawców przestępstw.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KID w Warszawie w zakresie nakładów na bezpieczeństwo kształtuje się na poziomie 125,6 i jest najwyższy spośród analizowanych miast.

KID: aktywność instytucji pozarządowych

Wysoka aktywność instytucji pozarządowych służy lepszemu funkcjonowaniu mechanizmów demokratycznych, wzmocnieniu demokratycznej kontroli działania władz, wytworzeniu stosunków partnerstwa pomiędzy mieszkańcami miasta i władzami oraz większej skali współdziałania mieszkańców przy wypracowaniu i wdrażaniu strategii rozwoju miasta.

KID w zakresie aktywności instytucji pozarządowych mierzymy poprzez analizę źródeł internetowych, pomiar ilości zarejestrowanych w mieście organizacji pozarządowych oraz odsetek głosów oddanych na ruchy miejskie w wyborach do rad miasta w roku 2014 (nowy wskaźnik w badaniu).

Aktywność organizacji pozarządowych jest w Warszawie – obok Wrocławia – najwyższa spośród analizowanych miast. Najwyższa jest ich liczba, choć mniejsza aktywność obserwowana na podstawie internetu. Bardzo aktywne są również ruchy miejskie.

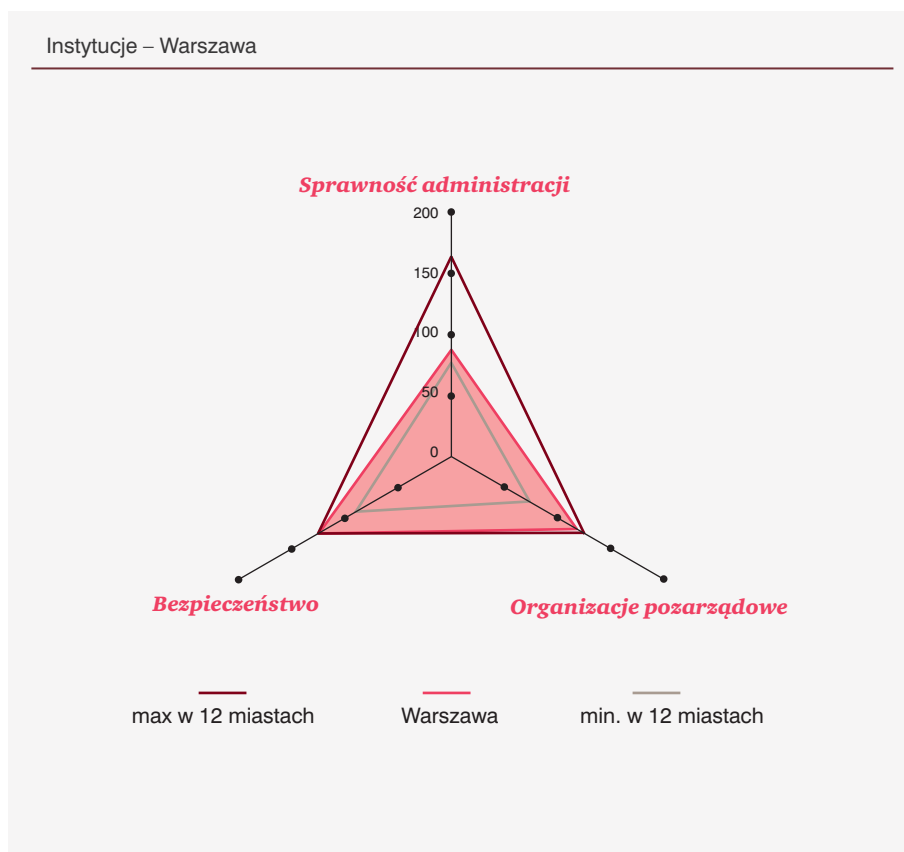
Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, wynik Warszawy w zakresie aktywności instytucji pozarządowych obliczamy na poziomie 115,0.

Instytucje – Podsumowanie

Kapitał Instytucjonalno-Demokratyczny Warszawy: pomiar łączny

Kapitał Instytucjonalno-Demokratyczny Warszawy jest wprawdzie w czołówce spośród miast poddanych badaniu, ale jego rozwój pozostawia nadal wiele do życzenia. Wyzwaniem pozostaje tutaj usprawnienie działania instytucji miejskich, zwłaszcza w ich działaniach względem obywateli. Pod względem nakładów na bezpieczeństwo Warszawa znajduje się na pierwszej pozycji spośród analizowanych miast. Warto jednak zwrócić tu uwagę na wprowadzający pewien dysonans niski wskaźnik wykrywalności przestępstw. Miasto znajduje się również w czołówce jeśli chodzi o aktywność instytucji pozarządowych.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, Kapitał Instytucjonalno-Demokratyczny Warszawy wynosi 109,5.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, Kapitał Instytucjonalno-Demokratyczny Warszawy wynosi

109,5

Posiadany Kapitał Techniczny i Infrastrukturalny rzutuje silnie na atrakcyjność miasta jako miejsca do życia i prowadzenia działalności gospodarczej.

Infrastruktura

Dlaczego mierzymy Kapitał Techniczny i Infrastrukturalny?

Szeroko rozumiana infrastruktura, którą dysponuje miasto – sprawny transport, zasoby mieszkaniowe, infrastruktura usługowa oraz niezbędne we współczesnym świecie do życia i prowadzenia działalności media (zarówno tradycyjne, jak energia czy woda, jak nowoczesne, jak internet) – stanowi niezbędny warunek sprawnego funkcjonowania metropolii.

Bez sprawnej infrastruktury wzrasta uciążliwość życia mieszkańców, gwałtownie pogarsza się wizerunek miasta oraz spada jego atrakcyjność jako miejsca lokalizowania inwestycji. Warto zauważyć, że infrastruktura to nie tylko budowle, sprzęt i instalacje – to również sprawność organizacyjna firm i spółek komunalnych, pozwalająca na pełne wykorzystanie posiadanych zasobów infrastrukturalnych. Faktyczny poziom Kapitału Technicznego i Infrastrukturalnego zależy również często od tego, na ile sprawne funkcjonują rynki usług, mediów oraz rynek mieszkaniowy. W mieście posiadającym duże zasoby mieszkaniowe, ale niesprawnie funkcjonujący rynek, wynajęcie lub zakup odpowiedniego lokum może być równie trudne, jak w mieście, w którym mieszkań po prostu brak.

Definicja Kapitału Technicznego i Infrastrukturalnego (KTI)

Posiadany Kapitał Techniczny i Infrastrukturalny rzutuje silnie na atrakcyjność miasta jako miejsca do życia i prowadzenia działalności gospodarczej. Ocena KTI opiera się zazwyczaj na rzeczywistych doświadczeniach i spostrzeżeniach mieszkańców miasta i odwiedzających je gości.

Szeroko rozpowszechnione złe oceny mogą zrujnować wizerunek metropolii, nawet jeśli radzi sobie ona w innych dziedzinach.

Pojęcie Kapitał Techniczny i Infrastrukturalny zawiera różne formy majątku służącego zaspokajaniu potrzeb miasta. Za najważniejsze dla potrzeb pomyślnego rozwoju uznaliśmy cztery rodzaje infrastruktury: infrastrukturę komunikacyjną, infrastrukturę energetyczną i informatyczną, infrastrukturę mieszkaniową, oraz infrastrukturę handlowo-usługową.

KTI: komunikacja

Ogólna ocena sprawności sieci komunikacyjnej w mieście wymaga wzięcia pod uwagę wielu czynników: infrastruktury drogowej, alternatywnych form ruchu drogowego, jakości funkcjonowania transportu zbiorowego oraz jakości połączeń miasta ze światem zewnętrznym.

Wybrane wskaźniki, których używamy do pomiaru KTI w zakresie komunikacji to: gęstość sieci drogowej, gęstość sieci ścieżek rowerowych i buspasów, ilość miejsc w transporcie publicznym w relacji do liczby ludności, istnienie autostradowej obwodnicy (pełnej lub częściowej), a także liczba i jakość połączeń miasta ze światem zewnętrznym: ilość bezpośrednich połączeń lotniczych i promowych (lotniska w promieniu 75 km), czas jazdy najszybszym pociągiem do 5 największych miast Polski, jakość połączeń drogowych z 5 największymi miastami Polski. Choć nie są to wszystkie wskaźniki, które można by wziąć pod uwagę, dają one pewien obraz stopnia rozwoju i jakości infrastruktury komunikacyjnej miasta.

W zakresie infrastruktury drogowej (liczba dróg na km²), Warszawa znajduje się z najlepszym wynikiem znacznie powyżej średniej. Wyróżnia się też transportem publicznym – wysoką gęstością ścieżek rowerowych, buspasów oraz jedną z największych spośród analizowanych miast liczbą miejsc w transporcie publicznym w przeliczeniu na jednego mieszkańca (sytuację radykalnie poprawia metro). Warto podkreślić, że te właściwości infrastruktury miejskiej są systematycznie wzmacniane za sprawą realizowanych przez miasto i należące do niego spółki programów inwestycyjnych (m.in. budowa drugiej linii metra, nowych linii tramwajowych, systemu kolei metropolitalnej) – uzupełnia je także wzrost jakości transportu miejskiego (wymiana taboru tramwajowego, kolei metropolitalnej, sukcesywna wymiana taboru autobusowego).

Z uwagi na zlokalizowany na terenie miasta największy w Polsce międzynarodowy port lotniczy, Warszawa dysponuje największą liczbą bezpośrednich połączeń lotniczych. Najkrótszy spośród analizowanych jest tu też czas podróży do pozostałych największych miast Polski koleją i drogami. Ocena pogarsza jednak brak dobrej obwodnicy, a wśród czynników nieuwzględnionych w pomiarze – niedostateczna przepustowość mostów.

Sumaryczne KTI w zakresie komunikacji wynosi dla Warszawy 165,8 przy średniej dla 12 miast równej 100. Jest to najwyższy wskaźnik spośród analizowanych miast.

Infrastruktura

KTI: mieszkania

Łatwość, z jaką można w mieście za rozsądną cenę wynająć lub kupić mieszkanie lub dom zależy zarówno od posiadanych przez miasto zasobów mieszkaniowych (ich ilości oraz jakości), jak od sprawności działania rynku mieszkaniowego. Im lepiej działa rynek mieszkaniowy, tym łatwiej pozyskać i utrzymać w mieście wysoko wykwalifikowanych pracowników i przyciągnąć nowych inwestorów.

Podstawowe wskaźniki, które stosujemy do pomiaru KTI w zakresie mieszkań to liczba mieszkań na 1000 mieszkańców, wskaźniki jakości zasobów mieszkaniowych (odsetek mieszkań wyposażonych w łazienkę), tempo wzrostu zasobów mieszkaniowych oraz przeciętne ceny mieszkań na rynku wtórnym.

Jakość zasobów mieszkaniowych Warszawy należy do najlepszych w Polsce i poprawia się dzięki wysokiemu tempu przyrostu liczby nowych mieszkań. Ceny mieszkań na rynku wtórnym są jednak wyraźnie wyższe niż w pozostałych analizowanych miastach.

Przy przeciętnym poziomie dla 12 miast równym 100, KTI w Warszawie w zakresie zasobów mieszkaniowych wynosi 106,8 i jest to wartość najwyższa spośród analizowanych miast.

KTI: media

Bez sprawnie i w niezawodny sposób dostarczonych mediów trudno miastu zdobyć wizerunek miejsca, w którym można wygodnie żyć, a przede wszystkim skutecznie prowadzić działalność gospodarczą. Dotyczy to zarówno mediów tradycyjnych (energia, gaz, woda), jak mediów nowoczesnych, umożliwiających rozwój innowacyjny i wykorzystujący w pełni wiedzę i umiejętności mieszkańców (telekomunikacja, internet).

Wskaźnikami, których używamy do pomiaru KTI w tym zakresie są: liczba użytkowników internetu (szacowana w oparciu o liczbę ogłoszeń lokalnych na portalu OLX), dostęp do szerokopasmowego internetu, zużycie energii przez gospodarstwa domowe (ściśle powiązane z posiadanymi przez nie zasobami dóbr trwałego użytkowania), odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej.

Pod względem mediów obraz Warszawy jest dość jednolity i lokuje się wyraźnie powyżej średniej. Zarówno zużycie energii elektrycznej, jak też odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej przekraczają średnią. Szacunkowa liczba użytkowników internetu nieznacznie odbiega w dół od średniej dla 12 badanych miast.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KTI w Warszawie w zakresie mediów kształtuje się na poziomie 108,3.

KTI: handel i usługi

Różnorodne usługi rynkowe, w tym zwłaszcza usługi handlowe, finansowe, hotelarskie i gastronomiczne tworzą niezbędną infrastrukturę rynkową potrzebną dla sprawnego funkcjonowania gospodarki miasta. Usługi te są zazwyczaj w wysokim stopniu wzajemnie skorelowane: miasta oferujące np. duże, nowoczesne powierzchnie handlowe oferują również wysoki poziom pozostałych usług rynkowych.

W pomiarze KTI w zakresie usług użyliśmy jako wskaźników: rozmiar nowoczesnej powierzchni handlowej, liczbę bankomatów oraz liczbę sklepów, hoteli i restauracji na 1000 mieszkańców.

Infrastruktura handlu i usług jest w Warszawie dobrze rozwinięta, choć miasto ustępuje innym po przeliczeniu nowoczesnej powierzchni handlowej na liczbę mieszkańców. Liczba sklepów, hoteli i restauracji oraz bankomatów w przeliczeniu na jednego mieszkańca jest stosunkowo wysoka.

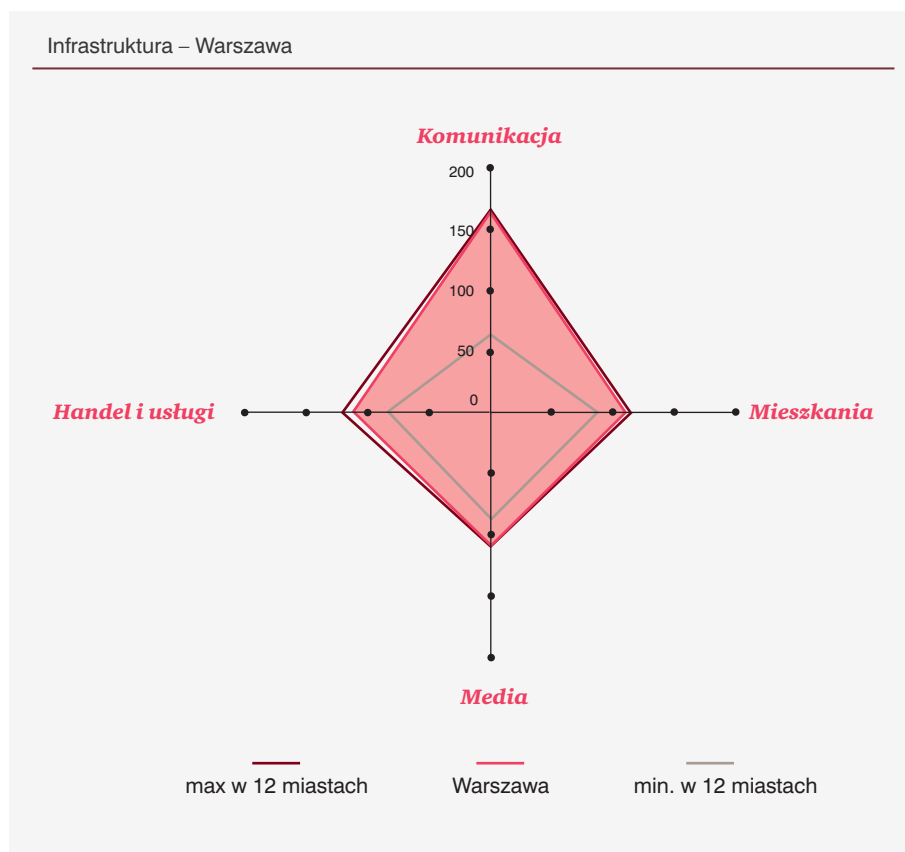
Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KTI Warszawy w zakresie handlu i usług kształtuje się na stosunkowo wysokim poziomie wynoszącym 106,6.

Infrastruktura – Podsumowanie

Kapitał Techniczny i Infrastrukturalny Warszawy: pomiar łączny

Na tle innych miast Polski, Kapitał Techniczny i Infrastrukturalny Warszawy lokuje się najwyżej i jest równomiernie rozwinięty. Największą słabością jest brak dobrej obwodnicy, co powoduje że infrastruktura drogowa, choć najsilniej rozbudowana spośród badanych miast, jest dodatkowo obciążona dużym ruchem tranzytowym. Na uwagę zasługuje sprawnie funkcjonujący transport publiczny.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KTI w zakresie komunikacji w Warszawie wynosi 121,9.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KTI w zakresie komunikacji w Warszawie wynosi

121,9

Kapitał Źródeł Finansowania należy rozumieć jako zdolność miasta do sfinansowania projektów niezbędnych do rozwoju.

Finanse

Dlaczego mierzymy Kapitał Źródeł Finansowania?

Przez Kapitał Źródeł Finansowania (KZF) rozumiemy zdolność miasta do znalezienia środków niezbędnych do sfinansowania własnego rozwoju. Środki te mogą pochodzić z różnych źródeł: mogą to być dochody podatkowe, subwencje od rządu, fundusze unijne, dochody z emisji obligacji lub zaciągniętych kredytów. Mogą to wreszcie także być te pieniądze sektora prywatnego, które udało się wykorzystać dla sfinansowania przedsięwzięć niezbędnych z punktu widzenia rozwoju miasta.

Współczesne miasto potrzebuje dla pomyślnego rozwoju inwestycji, zapewniających sprawne funkcjonowanie infrastruktury, pożądaną jakość życia, dobre działanie instytucji publicznych. Nie wystarczy mieć dobrą strategię rozwoju – trzeba także umieć znaleźć środki niezbędne dla realizacji celów. Miasto o dużym KZF to miasto, które potrafi z jednej strony znaleźć potrzebne finansowanie, z drugiej zaś sięgnąć do różnych źródeł pochodzenia środków, tak by osiągnąć najlepsze efekty przy jak najmniejszych kosztach pozyskania kapitału.

Definicja Kapitału Źródeł Finansowania (KZF)

Kapitał Źródeł Finansowania należy rozumieć jako zdolność miasta do sfinansowania projektów niezbędnych do rozwoju. Dobrze rozwinięty KZF oznacza, że miasto jest w stanie zdobyć odpowiednio duże fundusze na ten cel, a jednocześnie umiejętnie zróżnicować źródła ich pochodzenia.

Przy pomiarze KZF analizujemy cztery obszary: bazę podatkową (wielkość PKB wytwarzanego w mieście), finansowanie budżetowe, środki pochodzące z rynku finansowego (pożyczki) oraz fundusze europejskie. Zwracamy jednocześnie uwagę na to, że na dłuższą metę polskie miasta powinny starać się szerzej angażować środki sektora prywatnego, przede wszystkim w drodze przedsięwzięć publiczno-prywatnych.

Finanse

KZF: baza dochodowa

Zasadniczą bazę dochodową miasta stanowią środki osiągnięte przez jego mieszkańców. Oczywiście dochody te mogą być obciążone podatkami lokalnymi w różnym stopniu, zależnie od przyjętej polityki. Generalnie jednak, im wyższa aktywność gospodarcza miasta, tym większe obecne i przyszłe dochody budżetu miasta, pozwalające na sfinansowanie różnorodnych potrzeb.

Pomiaru KZF w zakresie bazy dochodowej dokonujemy w oparciu o poziom PKB na głowę mieszkańca.

W roku 2012 PKB *per capita* w Warszawie był najwyższy w grupie 12 badanych miast i wynosił prawie dwukrotność średniej dla wszystkich analizowanych miast.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KZF Warszawy w zakresie bazy dochodowej szacujemy na poziomie 197,0.

KZF: finansowanie budżetowe

Finansowanie budżetowe to fundusze, które miasto posiada we własnym budżecie (jest to suma środków własnych i dotacji oraz subwencji otrzymywanych przez miasto z budżetu państwa). Główną korzyścią z budżetowego finansowania rozwoju jest to, że nie pociąga to za sobą wzrostu zadłużenia miasta. Są jednak również zjawiska niekorzystne: środki budżetowe są zawsze ograniczone, a na dłuższą metę wygospodarowanie sporych środków własnych jest możliwe tylko poprzez stosowanie – tam gdzie się tylko da – wysokich opłat i podatków lokalnych. A to z kolei może niekorzystnie oddziaływać na klimat prowadzenia działalności gospodarczej w mieście.

Zgodnie z zastosowaną metodyką, na pełny obraz KZF w zakresie finansowania budżetowego składają się łączne dochody budżetu miasta (zawierające dotacje uzyskane z budżetu państwa), dochody własne (w obu przypadkach w przeliczeniu na głowę mieszkańca) oraz udział wydatków inwestycyjnych w budżecie miasta.

Skutkiem specyfiki polskich finansów publicznych, wysoki poziom bazy dochodowej (PKB) nie w pełni przekłada się na dochody budżetowe miasta. Mimo to, dochody łączne i własne w przeliczeniu na jednego mieszkańca były najwyższe spośród analizowanych miast. Mimo szeroko zakrojonych działań inwestycyjnych prowadzonych przez miasto, udział inwestycji w wydatkach miasta był znacznie niższy od średniej dla porównywanych miast.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KZF Warszawy w zakresie finansowania budżetowego szacujemy na poziomie 130,2. Jest to najwyższy wskaźnik spośród analizowanych miast.

Finanse

KZF: finansowanie rynkowe

Środki pochodzące z rynku finansowego można pozyskać np. biorąc kredyt z banku lub emitując obligacje komunalne. Korzyścią z finansowania rozwoju za pomocą środków pochodzących z rynku finansowego jest możliwość zrealizowania inwestycji, na które nie starczyłoby środków w budżecie. Zjawiskiem niekorzystnym jest zadłużanie się miasta, choć dokonując analizy zadłużenia należy mieć na uwadze, iż realizacja zadań inwestycyjnych jest zwykle związana z zaciąganiem długu. Oznacza to, że może istnieć także druga strona tego zjawiska – niski poziom zadłużenia może świadczyć o małej ilości realizowanych inwestycji. Wysoki poziom zadłużenia można jednoznacznie uznać za zjawisko niekorzystne, kiedy uzyskane w ten sposób środki są przeznaczane na wydatki bieżące lub na projekty inwestycyjne nie znajdujące ekonomicznego uzasadnienia (np. efektowny aquapark w małej gminie, która sąsiaduje z kilkoma innymi ośrodkami dysponującymi konkurencyjnymi obiektami). Finansowanie kredytem inwestycji przyczyniających się do rozwoju gospodarczego może się okazać w długim okresie trafną decyzją, ale na etapie analiz wstępnych miasta powinny rozważać różne dostępne formy finansowania.

Pomiar KZF w zakresie finansowania rynkowego obejmuje: relację kosztów obsługi długu do dochodów własnych miasta oraz przyznany miastu rating kredytowy.

Warszawa jest miastem bardzo aktywnym w pozyskiwaniu środków na rynku finansowym. Dobrze zarządzane finanse miasta znajdują odzwierciedlenie w ratingu Warszawy – najwyższym spośród analizowanych miast (rating zadłużenia w walucie zagranicznej na najwyższym możliwym dla polskich miast poziomie A2, a w walucie krajowej na najwyższym możliwym poziomie AAA).

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KZF Warszawy w zakresie finansowania rynkowego szacujemy na poziomie 115,6.

Warszawa finansuje się przede wszystkim z emisji obligacji, emituje również euro obligacje, co jest możliwe dzięki posiadaniu wysokiego ratingu – tożsamego z ratingiem dla Polski. Warto w tym miejscu odnotować, iż emisja euro obligacji jest to bardzo rzadką praktyką na polskim rynku, choć umożliwia miastu pozyskanie dodatkowych funduszy bez zwiększania poziomu zadłużenia.

KZF: fundusze europejskie

Dzięki członkostwu Polski w Unii Europejskiej, miasta mogą korzystać ze środków rozwojowych dostępnych w ramach funduszy strukturalnych. Są to bezzwrotne dotacje, pokrywające znaczną część kosztów inwestycji służących rozwojowi regionalnemu i poprawie jakości życia mieszkańców. Wykorzystanie tych środków jest dla miasta bardzo korzystne (problemem może być jedynie znalezienie środków na sfinansowanie „wkładu własnego” do projektu). Uzyskanie środków z funduszy europejskich jest jednak dość skomplikowane, a procedury związane z prawidłowym wykorzystaniem środków uciążliwe.

Pomiar KZF w zakresie funduszy europejskich opiera się na łącznej sumie pozyskanych przez miasto środków z funduszy europejskich, w przeliczeniu na głowę mieszkańca.

Warszawa, dzięki realizacji wielu inwestycji o bardzo dużej skali oddziaływania, jest największym, po Trójmieście i Wrocławiu, beneficjentem funduszy strukturalnych. Uzyskane fundusze w przeliczeniu na mieszkańca również lokowały Warszawę zdecydowanie powyżej średniej dla 12 miast.

Przy średnim poziomie KZF w zakresie funduszy europejskich dla 12 miast równym 100, w Warszawie szacujemy go na poziomie 127,8.

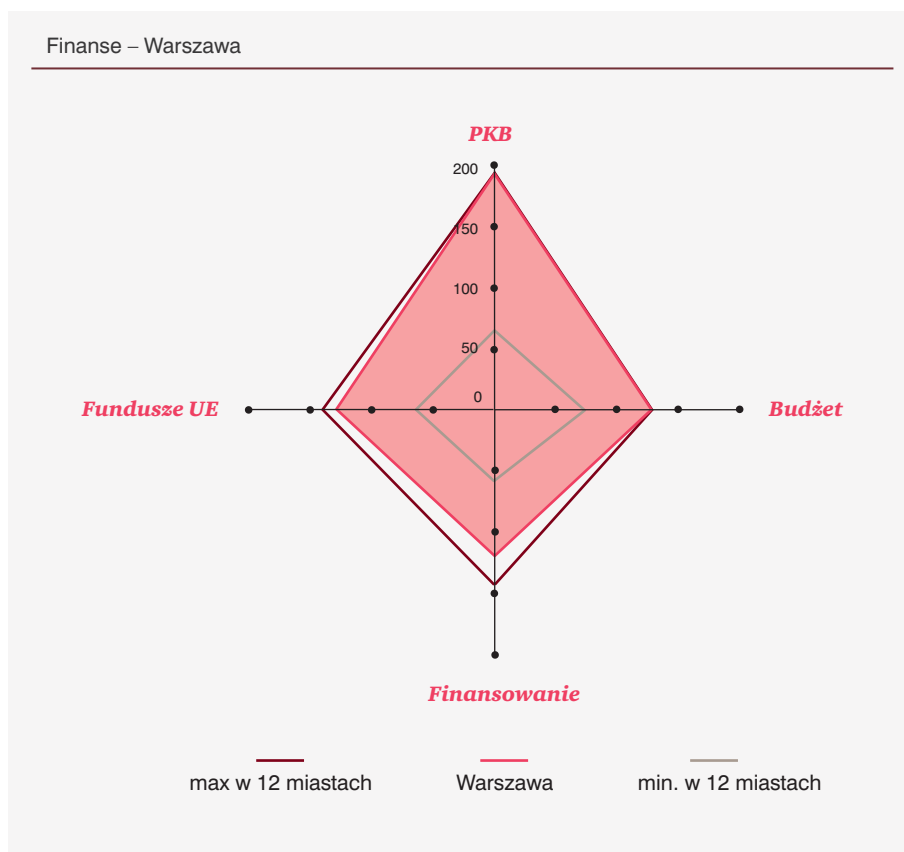
Finanse – Podsumowanie

Kapitał Źródeł Finansowania Warszawy: pomiar łączny

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, Kapitał Źródeł Finansowania w Warszawy wynosi 155,2.

Miasto dysponuje największą bazą dochodową i – choć poziom PKB nie przekłada się w pełni na dochody miasta skutkiem rozwiązań przyjętych w polskich finansach publicznych – najwyższymi dochodami budżetowymi w kraju. Na uwagę zasługuje również szeroki dostęp do rynku prywatnego kapitału, potwierdzony wysokim ratingiem. Warszawa wykazuje aktywność w zakresie dywersyfikacji źródeł finansowania, zachowując jednocześnie ostrożność i unikając nadmiernego wzrostu zadłużenia. W tym samym czasie wykazuje się dużą skutecznością w pozyskiwaniu funduszy unijnych.

Warto podkreślić, że Warszawa ma plany realizacji przedsięwzięć w formule PPP i koncesji. W planach znajdują się m.in. szpital, parkingi podziemne, obiekty sportowe, mieszkania komunalne.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, Kapitał Źródeł Finansowania w Warszawy wynosi

155,2

Kapitał Atrakcyjności Inwestycyjnej mierzymy przede wszystkim analizując sukcesy miasta w przyciąganiu inwestorów – zarówno zagranicznych, jak krajowych.

Inwestycje

Dlaczego mierzymy Kapitał Atrakcyjności Inwestycyjnej?

Kapitał Atrakcyjności Inwestycyjnej rozumiany jest przede wszystkim jako wykazana w przeszłości zdolność do przyciągania do miasta inwestorów, stanowiąca odbicie generalnych wyobrażeń o atrakcyjności miasta jako miejsca lokalizacji działalności gospodarczej. Kapitał ten nie jest zawsze ściśle powiązany z rzeczywistymi mocnymi i słabymi stronami miasta: zdarza się, że miasta oferujące bardzo dobre warunki są przez inwestorów nagminnie pomijane, podczas gdy inne, oferujące warunki znacznie gorsze, znajdują się na liście miejsc, w których inwestycji dokonuje się najchętniej. Miasto, które nie jest dobrze postrzegane jako miejsce lokowania inwestycji, wszelkimi sposobami powinno dążyć do zmiany tego stanu rzeczy.

Często zdarza się, że zachowanie inwestorów miewa charakter nie do końca racjonalny: kolejne przedsięwzięcia lokują się tam, gdzie ulokowały się poprzednie, choćby nawet warunki oferowane przez inne miasta były lepsze. Zdarza się również, że o lokalizacji inwestycji decydują czynniki subiektywne i drugorzędne: łatwość dotarcia do miasta dla podróżnych biznesowych, sposób potraktowania ich przez lokalną administrację, pierwsze wrażenia z pobytu. Nie zmienia to faktu, że Kapitał Atrakcyjności Inwestycyjnej ma kluczowe znaczenie dla przyszłego rozwoju miasta.

Definicja Kapitału Atrakcyjności Inwestycyjnej (KAI)

Posiadany Kapitał Atrakcyjności Inwestycyjnej silnie rzutuje na szanse rozwojowe miasta. Choć formułowane przez biznes oceny atrakcyjności inwestycyjnej nie zawsze są do końca usprawiedliwione, miasto nie ma innego wyboru jak tylko cierpliwie i skutecznie promować swój wizerunek wśród inwestorów.

Kapitał Atrakcyjności Inwestycyjnej mierzymy przede wszystkim analizując sukcesy miasta w przyciąganiu inwestorów – zarówno zagranicznych, jak i krajowych. Zwracamy jednak również uwagę na warunki inwestowania, a więc czynniki, które mogą przyczynić się do utrwalenia wizerunku miasta jako dobrej lokalizacji dla biznesu.

KAI: atrakcyjność dla inwestorów zagranicznych

Ocena stopnia postrzegania atrakcyjności inwestycyjnej miasta przez firmy zagraniczne bazuje na analizie dokonanych inwestycji oraz na danych o dostępności wykwalifikowanych pracowników.

Wskaźnikami wybranymi do pomiaru KAI w zakresie inwestycji zagranicznych są: liczba dużych inwestorów zagranicznych w mieście, dostępna nowoczesna powierzchnia biurowa oraz liczba absolwentów kierunków technicznych i nauk ścisłych, którzy w ciągu 4 lat opuścili uczelnie zlokalizowane w mieście lub w jego pobliżu (dystans do 50 km) – wszystkie wskaźniki w odniesieniu do liczby mieszkańców.

Liczba inwestorów zagranicznych aktywnych w mieście odniesiona do liczby mieszkańców w Warszawie jest najwyższa spośród badanych miast, ponad trzykrotnie przewyższając wartość średnią. Podobnie korzystnie wygląda dostępność nowoczesnej powierzchni biurowej. Znacznie gorzej natomiast rzecz się ma z dostępnością absolwentów kierunków technicznych i nauk ścisłych.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KAI w zakresie atrakcyjności dla inwestorów zagranicznych wynosi w Warszawie 246,9 i jest to zdecydowanie najwyższa wartość tego indeksu w miastach objętych rankingiem.

Inwestycje

KAI: ogólna atrakcyjność inwestycyjna

Firmy krajowe dysponują zazwyczaj większą wiedzą na temat rzeczywistych mocnych i słabych stron poszczególnych miast jako miejsca lokalizacji inwestycji od firm zagranicznych, więc ich decyzje mogą bazować na bardziej racjonalnych przesłankach. W analizie bierzemy pod uwagę przede wszystkim duże firmy krajowe, które często – w dłuższym horyzoncie czasowym – mogą mieć sporą swobodę w wyborze miejsca inwestowania. Kolejnym uwzględnionym przy pomiarze zjawiskiem jest rozwój firm innowacyjnych.

Podstawowe wskaźniki, które stosujemy do pomiaru KAI w tym zakresie to łączna wielkość nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, relacja nakładów inwestycyjnych do majątku trwałego przedsiębiorstw, liczba zlokalizowanych w mieście firm innowacyjnych (wg rankingów Kamerton Innowacyjności i Orły Rzeczypospolitej), ilość projektów finansowanych z programu Innowacyjna Gospodarka (wszystkie wskaźniki odniesione do liczby ludności) oraz poziom płac (stosunkowo niski poziom płac powinien być zachętą dla inwestorów).

Warszawa wyróżnia się największymi nakładami inwestycyjnymi na jednego mieszkańca spośród badanych miast. Poniżej średniej plasuje się natomiast relacja nakładów inwestycyjnych do majątku trwałego.

W zakresie liczby firm znajdujących się w rankingach innowacyjności, w przeliczeniu na jednego mieszkańca, Warszawa lokuje się na czwartej pozycji – za Katowicami, Wrocławiem i Rzeszowem, lepiej pod względem projektów finansowanych z programu Innowacyjna Gospodarka.

Poziom płac jest w Warszawie najwyższy spośród analizowanych miast, co może wpływać niekorzystnie na skłonność inwestorów do podejmowania działalności w stolicy.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KAI Warszawy w zakresie atrakcyjności dla firm krajowych wynosi 127,7, co lokuje to miasto na pierwszej pozycji w rankingu.

Inwestycje

KAI: warunki inwestowania

W kształtowaniu KAI obserwacje dotyczące warunków inwestowania i prowadzenia biznesu w mieście mogą być czasem ważniejsze od bardziej fundamentalnych atutów miasta, związanych np. z kapitałem ludzkim lub infrastrukturą. W analizie uwzględniamy więc także te czynniki, które mogą z miejsca zachęcić lub zniechęcić przedstawicieli firm, zwłaszcza zagranicznych, do dokonania inwestycji.

Wskaźnikami użytymi do pomiaru KAI w tym zakresie są: procent powierzchni miasta objęty planami zagospodarowania przestrzennego, liczba szkół językowych (aproksymująca znajomość języków obcych przez mieszkańców) oraz liczba miejsc w salach konferencyjnych w hotelach (w relacji do liczby mieszkańców miasta).

W zakresie warunków inwestowania, dużym wyzwaniem pozostaje dla Warszawy kwestia objęcia obszaru miasta planami zagospodarowania przestrzennego – obecnie jest to niecała 1/3 obszaru, co lokuje stolicę poniżej średniej. Wpływa to ujemnie na proces budowlany i wzmaga chaos urbanizacyjny, utrudniając zwłaszcza wielkie zadanie przebudowy centrum miasta. W zakresie czynników istotnych z punktu widzenia inwestorów, zwłaszcza zagranicznych (znajomość języków, dostępność usług biznesowych), Warszawa bezspornie prowadzi z dużą przewagą względem innych miast.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, KAI Warszawy w zakresie warunków inwestowania kształtuje się na poziomie 123,2.

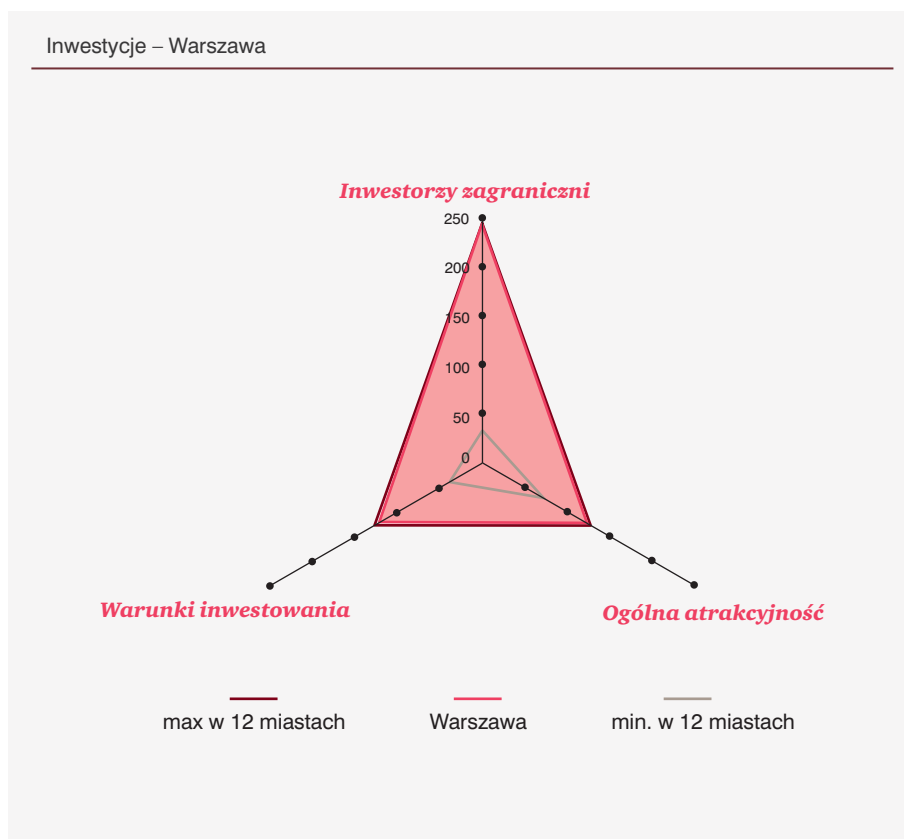
Inwestycje – Podsumowanie

Kapitał Atrakcyjności Inwestycyjnej Warszawy: pomiar łączny

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, Kapitał Atrakcyjności Inwestycyjnej Warszawy wynosi 186,2.

Warszawa wyraźnie przewyższa pozostałe miasta Polski w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej, zwłaszcza dla inwestorów zagranicznych. Niemniej jednak, należy zwrócić uwagę, że ze względu na swoją lokalizację oraz status miasta stołecznego posiada w tym zakresie silniejszą pozycję wyjściową. Chcąc ją utrzymać i w pełni wykorzystać, miasto powinno skupić się na usprawnieniach operacyjnych dla inwestorów – dobrym przykładem jest kwestia planów zagospodarowania przestrzennego oraz sprawności administracji miejskiej.

Należy podkreślić, że obecne działania inwestycyjne miasta prowadzone na wielu obszarach wzmocnią pozostałe kapitały miasta i tym samym przyczynią się do wzrostu kapitału atrakcyjności inwestycyjnej.

Przy średnim poziomie dla 12 miast równym 100, Kapitał Atrakcyjności Inwestycyjnej Warszawy wynosi

186,2

Biura w Polsce

Gdańsk

Al. Grunwaldzka 472
80-309 Gdańsk
Tel: +48 58 552 9000
Fax: +48 58 552 9090

Katowice

ul. Ściegiennego 3
40-001 Katowice
Tel: +48 32 604 0200
Fax: +48 32 604 0300

Kraków

Centrum Biurowe Lubicz
ul. Lubicz 23a
31-503 Kraków
Tel: +48 12 433 3500
Fax: +48 12 433 3501

Poznań

Plac Andersa 7
61-894 Poznań
Tel: +48 61 850 5100
Fax: +48 61 850 5109

Warszawa

Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
pwcpoland@pl.pwc.com
Tel: +48 22 523 4000
Fax: +48 22 508 4040

Wrocław

Renaissance Business Centre
ul. Świętego Mikołaja 7
50-125 Wrocław
Tel: +48 71 356 1170
Fax: +48 71 356 1174

Łódź

Green Horizon
ul. Pomorska 106
91-402 Łódź
Tel: +48 42 664 3300

Rzeszów

ul. Warszawska 18b/84
35-205 Rzeszów